

ŽELEZAR

Jesenice, 27. avgusta 1987

Številka 34 • XXXVI

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik Dare Bradaškja, lektorica — novinarka Cvetka Martinčič, novinarki Lilijsana Kos in Tanja Kastelic, administracija — Mira Keserovič in Đinka Čatak. Naslov: Uredništvo Železarja, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinari 26-19, 26-20, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Pričetek šolskega leta

S 1. septembrom se prične novo šolsko leto za učence osnovnih šol. Takrat bodo naše ceste spet polne otrok in tudi tistih, ki bodo prvič prestopili šolski prag.

Opozarjamo, da skozi mesto Jesenice poteka zelo prometna magistralna cesta. Precej poti v šolo in nazaj vodi prav čez oziroma ob magistralni cesti. Letos je bilo na območju občine Jesenice več kot 300 prometnih nezgod z lažjimi ali hujšimi posledicami. Življenje je izgubilo 8 ljudi, 27 jih je bilo hudo in 54 lažje telesno poškodovanih. V ostalih prometnih nezgodah pa je nastala večja ali manjša premoženjska škoda. Zato opozarjamo na posledice, ki nastanejo zaradi prometnih nezgod, in s tem tudi na nevarnosti, ki prežijo na osnovnošolske otroke, saj so tudi oni kar pre pogosto udeleženci v prometnih nezgodah.

Najpogostejši vzrok za prometne nezgode je hitrost in nepravilna vožnja. Starši, opozorite svoje otroke na nevarnosti v prometu, ko jih boste poučevali o načinu hoje v šolo in nazaj. Uporabljajte naj varne poti v šolo, ki so v osnovnih šolah označene na načrtu varnih poti v šolo in nazaj. Še najbolj boste prispevali k boljši vzgoji otrok z lastnim zgledom in obnašanjem v cestnem prometu.

Postaja milice Jesenice

Dejali boste, kakšno vprašanje pa je to! Saj imamo v tej naši organizaciji družbi vendarle postopke, ki predpisujejo, kje in kako dobimo direktorja, ali kakorkoli se že tak delavec, ki bojda kroji usodo kolektiva, ki je predvsem kriv za slabe osebne dohodke in malo manj za samo delo, imenuje!

Pa vendarle mislim, da se do tega dela kadrovske politike obnašamo izredno mačehovski. Resda v formalnem postopku skorajda ni težav oziroma problemov. Ko se začne sam postopek imenovanja, bodisi za imenovanje novega ali reelekcijo, gredo stvari kot po maslu. Družbenopolitična skupnost imenuje svoja predstavnik v razpisno komisijo, potem je na vrsti objava razpisa, čakamo, da se kdo pojavi (pardon, prijavi) in tako naprej. Glede na to, da ni ravno prevelikega »navala« na tako delovno mesto, navadno prepustimo stvari naravnemu toku — skorajda privatna stvar vsakega starega direktorja je, ali se bo prijavil ali ne. Pri novih se stečejo kakšni pogovori o tem, kdo bi bil pripravljen prevzeti (predvsem kakšno potapljačjo se) barko, bistveno več pa ne naredimo. Pa je enako pomembno, da smo konstruktivno kritični in usmerjevalni kot družbenopolitična skupnost (bodisi v obliki političnih organizacij ali izvršnega sveta) tako v primeru OZD, ki dobro ali manj dobro poslujejo.

Seveda se postavlja vprašanje, kdo naj bi to nalogo opravljal? Le redke so OZD, kjer imajo organizirane kadrovske službe, ki predvsem razumejo svojo usmerjevalno funkcijo, da o čem drugem ne govorimo. Kdo se danes v občini ukvarja s kadrovske politiko v najširšem smislu te besede? Veliko ljudi, a precej nepovezano in vsak zase. Kot bi se bali, da bomo kaj preveč naredili.

Kam po direktorja?

In kdo skrbi za ta del pomembnega družbenega dela v manjših OZD? Navadno kar direktor sam, pa še tajnica mu priskoči na pomoč. In mislite, da je nemogoče, da tak direktor, ki se mu ne mudi v pokoj ali kam drugam, če zasluži, da ni vse tako, kot bi moralo biti (z njegovim delom namreč), ne zavlačuje z razpisom svojega delovnega mesta do tedaj, ko je že prepozno? In potem si lahko še nekaj časa v. d. in hitro se lahko nabere tudi ducat mesecev, če je sam sistem imenovanja malo bolj zapleten. In mislite, da lahko kdo v tej družbi prisili direktorja, naj za božjo voljo poskrbi za razpisne komisije, ko je že zdavnaj potekel rok za oddajo prijav itd.? Mar mislite, da je res nemogoče, da je edini, ki opozori možnega kandidata, da se prijavi na razpis, le tajnica?

Vse to je mogoče in vse to se dogaja tudi tu okrog nas, v jeseniški občini. In zato morda ni čudno, da bomo jutri in pojutrišnjem ob siceršnji kadrovske problematiki resnično hodili drugam še po direktorje, tako kot smo (mar res ne več?) hodili tudi po delavce drugačnih profilov.

Morda bo kdo dejal, da se družbenopolitična skupnost ne sme vtičati v izbiro direktorja. Prav gotovo neposredno vtičanje v to ni na mestu, toda imeti pregled, sproti ocenjevati delo, opozarjati, je njena dolžnost. Mar je res le pomoč tedaj, ko so problemi, edina prava, prej pa so vsa opozorila le vtičanje v neke »zasebne« zadeve? To je še posebno izrazito pri OZD posebnega družbenega pomena, kjer družbi (ali občini ali politiki pa še komu) predvsem zaradi značaja in vpliva dela v teh OZD ne sme biti vseeno, da lahko kadrovske politiko kroji le peščica kolektiva, ki se s kandidatom strinja ali ne, odvisno od tega, kako strog je (oziroma kako popustljiv je). V pomanjkanju celovitih ocen o delu, rezultatih dela in prizadevanjih je tak odnos do kadrov (ki so morda tudi v teh razmerah še vedno pripravljeni prevzeti tudi tako delo in še niso izgubili vsega idealizma) vsekakor najslabše, kar si lahko privoščimo. Ne zaradi teh ljudi, ampak zaradi jutrišnjega dne in prihodnosti. Le - te pa tudi brez ustreznih kadrov ne bo. No, prihodnost bo, samo kakšna, to je vprašanje. In smo spet na začetku, tam, kjer se vse začne?

Brezskrbne počitnice se iztekajo (foto: I. Kučina)

Izvajanje projekta Jeklarna 2

Na 18. seji delavskega sveta Železarne, ki bo 28. avgusta, bodo spet pregledali izvajanje projekta Jeklarna 2. Poročilo je pripravil vodja projekta Emil Azman.

Operativni del izvajanja projekta Jeklarna 2 je skoraj končan. Vročemu testiranju elektroobložne peči, ki se je pričelo 13. marca 1987, se je pridružilo tudi vroče testiranje TN naprave (23. junija 1987), VOD naprave (12. julija 1987), sistema transporta in dodajanja legur (17. julija 1987) ter kot zadnje 17. avgusta 1987 tudi vroče testiranje konti liva z adjustažo.

Pričetki vročih testiranj glavnih tehnoloških naprav so bili uspešni, ker so bili hladni testi izvedeni dovolj kompletno in dobro. To je sicer povzročilo nekaj dodatnih zamud, vendar so bili riziki za večje okvare naprav ali težave pri tehnoloških posegih ob vročem testiranju tako mnogo manjši.

Problemi, ki so se pojavljali ob koncu montaže in pri hladnem testiranju zadnjih naprav, so bili podobni tistim pri prvih napravah. Dobave opreme so bile nekompletne ali nekvalitetne. Slabo so se izkazali tako domači kot tuj dobavitelji. Potrebni so bili precej popravil, zlasti na konti livu. To delo so uspešno organizirali odgovorni delavci v projektu. Pri izvedbi del so poleg rednih izvajalcev velik delež prispevali tudi vzdrževalci in delavnice TOZD Tehnične dejavnosti.

Ko teče vroče testiranje glavnih tehnoloških naprav, se kažejo še nekatere pomanjkljivosti ali napake, kar smo za tak obseg in zahtevnost naprav pričakovali. Tako se ni v celoti urejena odpraševalna naprava električne peči in odpraševanje na drugih mestih (transport legur, rezanje slabov), ugotovljene so pomanjkljivosti pri posameznih napravah v RTP in črpalnici in podobno. Manjkajo še tudi nekatere manjše pomožne naprave. Kljub temu so že v polnem teku tudi zagonski preizkusi, inšpekcijski (tehnični) pregledi in pridobivanje uporabnih dovoljenj oziroma dovoljenj za poizkusno obratovanje.

Zagonske preizkuse predstavljajo hladna in vroča testiranja. Pri tem se ugotavlja uspešnost naprav in

tehnološkega postopka. Poleg glavnih tehnoloških naprav tečejo preizkusi tudi na vseh pomožnih in energetskih napravah.

Doslej je bilo opravljeno 15 inšpekcijskih pregledov za 26 gradbenih objektov in naprav. V končni fazi priprav je še 16 objektov. Za glavno zgradbo bo pregled v septembru in če bo uspešen, bo kmalu za tem Jeklarna 2 lahko pričela poizkusno obratovati.

Vroč testiranje tehnoloških naprav omogoča tudi proizvodnjo jekla. Rezultati so v količinskem pogledu zelo dobri, saj se testna proizvodnja v obdobju junij — avgust giblje v mejah, postavljenih z družbenim planom. Tako je bilo za junij načrtovano 12.000 ton, doseženo 12.052 ton, za julij 12.000 ton, doseženo 11.415 ton in za avgust 12.000 ton ter doseženo do 15. avgusta 6.447 ton. Zastoji so se gibali med 150 in 300 urami na mesec.

Manj uspešni so bili rezultati glede na asortiment, saj še nista delovali VOD in TN naprava. Na TN je bilo izdelanih le 27 šarž in 38 šarž na VOD napravi. Razveseljivo je to, da so dosežene kvalitete dinamometer na novih napravah zelo dobre in da je pričakovati enake rezultate pri ostalem asortimentu.

Ob proizvodnji jekla teče tudi evidentiranje specifičnih porab. Te so trenutno še precej višje od normalnih, tako na področju energije kot porabe dodatkov (razen porabe elektrod). Taka odstopanja so zaradi nekontinuiranega obratovanja in nižje proizvodnje še dopustna, vendar bo treba v prihodnje poleg kvalitete jekla skrbeti tudi za ekonomično proizvodnjo.

V Jeklarni 2 dela v proizvodnji 157 delavcev ter 14 delavcev vodstva z režijo in 62 vzdrževalcev z 12 vodstvenimi delavci, skupaj 245 delavcev. Z rednim testiranjem konti liva bo treba povečati predvsem število vzdrževalnih delavcev.

Zaradi znanega težkega poslovnega položaja Železarne nastajajo problemi tudi pri naročanju specifičnih rezervnih delov za Jeklarno 2. Potrebno bo najti rešitev, saj vsaka nova naprava ob pričetku obratovanja potrebuje določeno količino rezervnih delov.

Ob koncu poročila lahko ponovno ugotovimo, da se operativni del projekta Jeklarna 2 končuje in da se je delo že prevesilo v testno in v bližnji prihodnosti v poizkusno proizvodnjo. Zato bodo prihodnja poročila delavskemu svetu dajala predvsem informacije in rezultate s tega področja.

Le štirje obrati nad planom!!!

Do 24. avgusta smo po podatkih statistične službe izdelali 70.642 ton skupne proizvodnje, kar je 87,3 odstotka družbenega plana in 89,8 odstotka operativnega programa. Plan proizvodnje izpolnjujejo: Vratni podboji (104 %), Valjarna žice in profilov (101,2 %), Elektrode (106,5 %) in Želblarna (102,8 %).

Plavž dosega družbeni plan in enak operativni program 87 odstotno. Izdelali so 4.847 ton grodila.

V Jeklarni 1 so vlili 15.298 ton jekla in dosegajo operativni program z 90,2 odstotka.

V Jeklarni 2 so izdelali 129 šarž, kar je 9.212 ton.

V sedemnajstih odpremnih dneh smo prodali 17.744 ton končnih izdelkov in storitev, kar je 84,5 odstotka operativnega programa. Prodaja je uspešna le v HV Jesenice (101,9 %) in v Vratnih podbojih (101,9 %).

Volitve samoupravnih organov v DS SS

Na zadnji seji delavskega sveta Železarn je bilo postavljeno delegatsko vprašanje o rekonstrukciji potisne peči v Valjarni bluming — šteke. Ougovor je pripravil vodja TOZD Tehnične dejavnosti Franc Brelih.

Rekonstrukcija potisne peči v Valjarni bluming — štekel je bila načrtovana v letnem planu za leto 1987 in naj bi bila končana do 30. maja 1987. Za projekt in inženiring je bila sklenjena pogodba v septembru 1986 z Vatrostalna Zenica — TOZD Inženiring Zenica.

V pogodbi je bilo določeno, da izberemo najustreznejšega ponudnika glede na ponudeno ceno in predlagano tehnično rešitev. Po takem postopku so bili izbrani vsi domači in tuji izvajalci.

Za ognjeodporna dela, za katera materiala ne izdelujemo v Jugoslaviji, je bila kot najboljši ponudnik izbrana firma PLIBRIKO. Omenjena firma je izdelala projekt in dobavila material za krivilne segmente med ogrevno in izenačevalno cono, za obok izenačevalne in ogrevne cone in vstopno krivino.

Svoj material in nosilne keramične elemente je Plibriko vgradila s svojimi delavci in opremo, pri montaži obokov pa je nadzorovala delavce Vatrostalna, ki so fizično izvedli dela.

V času dela na krivinah in oboku so bili stalno prisotni tudi odgovorni projektanti Vatrostalne Inženiring in delavci za ognjeodporni nadzor iz TOZD Tehnične dejavnosti.

Rekonstrukcija peči RAST je bila končana do postavljenega termina. Sušenje in sintranje je bilo izvedeno po temperaturnih diagramih dobavi-

teljev ognjeodpornih materialov. Prva kampanja potisne peči je bila uspešno končana v mesecu juniju.

Po ustavitvi in postopnem ohlajevanju peči smo opazili poškodbe na vseh krivinah, ki jih je izdelala firma Plibriko, del materiala na krivini med ogrevno in izenačevalno cono pa je celo odpadel.

8. julija se je na Jesenicah sestala komisija za ugotovitev poškodb, v kateri so poleg predstavnikov Železarn Jesenice sodelovali še direktor

Plibriko inž. Mitteregger in inž. Šaula iz Vatrostalne — inženiring.

Ugotovljeno je bilo, da je kriva firma Plibriko, ker so zaradi preveč toge izvedbe popokali termični nosilci krivin. Dogovorjeno je bilo, da v okviru garancije, ki je bila predvidena v pogodbi, okvaro na svoj strošek popravi Plibriko. Dobava materiala, keramičnih elementov in ponovna montaža krivin je bila končana do 17. julija 1987. Popravilo je bilo opravljeno med dvema kampanjama potisne peči, saj je peč ponovno začela obratovati šele 27. julija, zato tudi ni bilo izpada proizvodnje.

V petek, 28. avgusta, bo ob 6.15 v dvorani samoupravljalcev

18. seja delavskega sveta Železarn.

DNEVNI RED:

1. Pregled izvajanja sklepov prejšnje seje
2. Poročilo o izvajanju projekta Jeklarina 2
3. Poročilo o obravnavi polletnih poslovnih rezultatov Železarn v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti skupnih služb ter o izvajanju ukrepov za saniranje negativnih rezultatov poslovanja
4. Razpis volitev v samoupravne organe delovne organizacije in članov delegacij za skupščine DPS in SIS
5. Imenovanje podpredsednika poslovnega odbora za finance — javni razpis
6. Imenovanje vodja delovne skupnosti skupnih služb — javni razpis
7. Pravilnik o SLO in DS v Železarni Jesenice
8. Delegatska vprašanja in pobude

Predsednik delavskega sveta
Železarn
Miro Mohorič

Spretno postavljenemu vprašanju na rob

Mile Crnovič je za članek, kjer kritizira sindikat Železarn, izbral vprašanje iz ankete Samoupravljanje in družbenopolitično organiziranje v Železarni izpred šestih let, ko je prišel v Železarno. Ni kaj! Že kot anketno vprašanje je tako postavljeno vprašanje vedno popularno, ne glede, ali gre za sindikat ali za kakšno drugo družbenopolitično organizacijo, obrat, sektor, ali celo za službo.

Spominjam se, da je CPSI (center za proučevanje samoupravljanja in informiranje) pred leti kljub pogostim vprašanjem, če je potreben, opravil ogromno delo in odločilno prispeval k uveljavljanju samoupravljanja v Železarni. Ali je prispeval dovolj ali ne, to je sedaj drugo vprašanje, kot se lahko vprašujemo še naprej, brez da bi tu in tam začutili potrebo prispevati k boljšemu delu oddelka, obrata, službe in tudi sindikata.

Glede ankete, ki je bila izvedena pred leti, le toliko, da je resnično škoda, ker ne znamo zaključkov oziroma izsledkov raznih anket in podobno praviti tako, da bi vodili k izboljšanju ali drugače povedano, da bi se iz naših raziskav, analiz in podobno tudi kaj naučili. Financirati analizo samo zaradi analize ali morda zaradi diplomske naloge in se šele po šestih letih sklicevati na dragocene izsledke, je res nekoliko zunaj aktualnosti. Kljub temu pa kot predsednik IO KOOS Železarn sprejemam kritiko in lahko zagotovim, da se bomo na sindikatu Železarn še naprej trudili opraviti svojo vlogo, vendar pa moramo razčistiti dvojje:

Prvič: Sindikat ni organizacija enega, na primer predsednika ali izvršnega odbora, pa tudi katerega drugega ne, sindikat smo mi vsi. Zato bo sindikat tak, kot ga bomo oblikovali vsi. Seveda pa največjo odgovornost nosimo z lastno aktivnostjo vsi sindikalni funkcionarji in aktivisti, ki smo s svojim vsakodnevnim delom dolžni delovati v smeri reševanja najaktualnejših vprašanj.

Drugič: Sindikat postaja skoraj edini naslov, na katerega se bodisi obračamo po pomoč ali pa ga postavljamo v odgovorni položaj za gospodarske razmere, za politični položaj in ne nazadnje za nemoč pri spreminjanju in izboljšanju takega stanja. Iskanje in opredeljevanje za določene rešitve ni stvar trenutka, ampak so to nenehna prizadevanja za čim bolj usklajen proces, ki naj vodi k izboljšanju položaja, v katerega smo zašli v Jugoslaviji, pa tudi v naši železarni. Stevilna občutljiva področja zahtevajo usklajevanje, kjer pa nismo posebno uspešni. Morda gre celo za nenehan boj, kdo naj ima prav — ta ali oni! Dejstvo je, da se premalo trudimo, da bi stališča oblikovali ob vsestranskem upoštevanju problemov, po drugi strani pa od svojega stališča ne odstopamo pod nobenimi pogoji, niti po temeljiti razpravi niti v primeru že sprejetih odločitev samoupravnih organov. To seveda ne pomeni, da je razli-

čnost mnenj nezaželena. Nasprotno potrebna so in dragocena, saj mnogokrat prispevajo h kakovosti naših odločitev. Toda ko se enkrat dogovorimo, bi se skupno morali truditi, da dosežemo cilj, ne da se nekateri, katerih predlogi niso bili upoštevani, trudijo v nasprotno smer, da bi tako dokazali svoj prav. Tako zagotovo ne pridemo nikamor. Menim, da se na sindikatu trudimo premostiti tudi nasprotja različnih interesov, vendar zaenkrat še brez posebnega uspeha. Prav mučno je že, da se nekateri dejurni kritiki oglašajo šele po sprejetem predlogu, namesto da bi svoje sposobnosti in znanje prispevali že v fazi oblikovanja predlogov ali delovnih rešitev. Ob tem ne pozabimo vprašati, kje je sindikat, da bi zaščitil delavce, katerim se godi krivica, in dajo s tem vprašanjem problemom še posebno dimenzijo, saj si marsikdo misli, da gre za resnično ignoriranje takih problemov. Pa ne gre. Prej gre za to, da nekatere rešitve resnično niso dobre za vse dele Železarn ali za vse delavce itd., toda boljših v predlogih ni bilo, včasih pa gre tudi za ožje interese, ki pa jih je še težje usklajevati in še težje reševati, oziroma spreminjati že sprejeto. Kljub vsemu pa menim, da bi morali vsi člani sindikata, zveze komunistov, mladine itd. mobilizirati vse delavce, da bi v fazi nastajanja predlogov združili vse znanje in izkušnje, zavedajoč se, da ima vsak predlog svoje dobre in slabe strani in da je uspeh mogoč le, če sprejeto odločitev čim bolj dosledno uresničimo v praksi, jo preizkusimo in jo po potrebi tudi dopolnimo.

Pisec obravnavanega članka ocenjuje, da bi v zadnjem času predvsem ukinitve PDC in prekatégorizacija močno povečala negativen odnos do sindikata. Morda. Tudi proti raziskavam nasprotno nismo, smo le za korektnost in poštenost v tem tehtanju bolj ali manj pravilnih odločitev.

O prekatégorizaciji je bilo veliko povedanega in zapisanega. Tudi članek, ki je bil vsebinsko usklajen na IO sindikatu ŽJ se je »pojaval« v Železarnju. Kaj in kako si pisec razlaga ta članek, je seveda njegova stvar, toda dejstvo je, da so ali da vsaj bodo zahteve v tem članku le pripeljale do končne pravične in poštene rešitve, za katero smo se zavzeli na sindikatu.

Zahteve v tem članku so bile tako le izražene:

1. Čimprej je treba izpeljati usmeritve 9. seje delavskega sveta Železarn z dne 22. oktobra 1986.

2. Tako je treba pridobiti mnenje družbenega pravobranilca samoupravljanja (arbitra) o vprašanju razlage 12. člena samoupravnega sporazuma iz leta 1978.

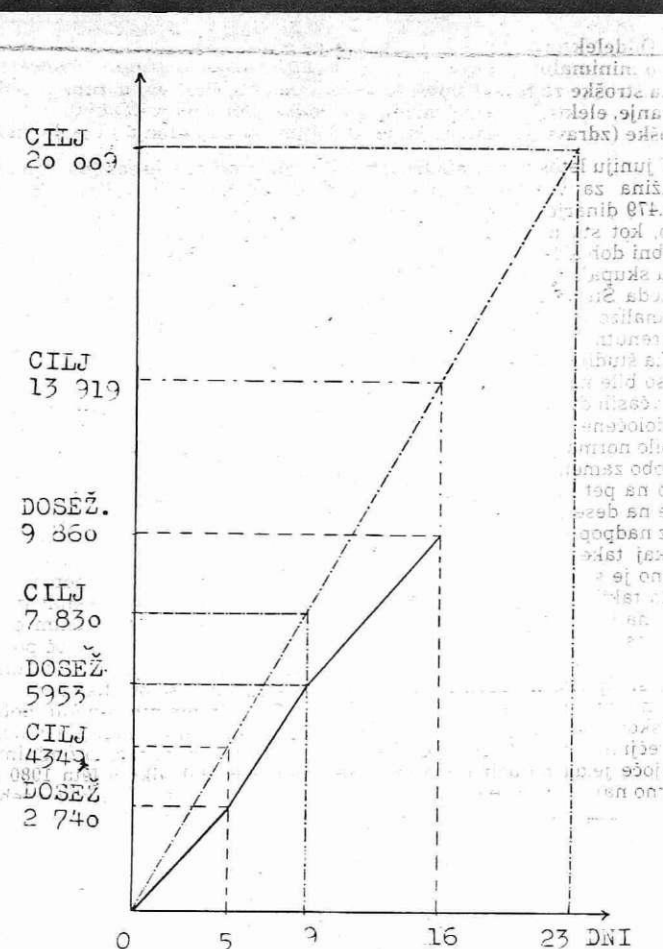
3. Tekoče in v skladu s postopkom je treba reševati vse pritožbe posameznih sodelavcev (primerjava delovnih mest).

Sklicevanja na mnenje občinskega pravobranilca ne mislim pojasnjevati, ker sem to opravil na delavskem svetu Železarn, čudno pa se mi zdi, da se pisec članka sklicuje nanj, saj so pritožitelji v svojem članku s precejšnjim nezaupanjem obračali tudi nanj.

Podajamo kratek izleček vmesne odločbe Sodišča združenega dela Kranj, ki je zadevo prekatégorizacije obravnaval 13. maja 1987 v prostori delovne organizacije Železarn na Jesenicah in o temelju zahtevka odločilo, da se zahteve predlagateljev deloma ugotovi in se razveljavi sklep 9. seje delavskega sveta delovne organizacije Železarn Jesenice z dne 22. oktobra 1986, sprejet v zvezi s poročilom o delu komisije za vrednotenje del in nalog Železarn Jesenice z dne 15. oktobra 1986 v točki 7.2.4, po kateri je pri prevrednotenju del in nalog napredovanje možno za največ tri kategorije in so izjema le najnižje vrednotena delovna mesta. V ostalem sklep delavskega sveta delovne organizacije o spremembi poslovnika ter poročilo komisije za vrednotenje del in nalog niso nezakoniti.

Ob upoštevanju, da so bili uporabljeni opisi del in nalog, ki so bili pač na razpolago, je senat mnenja, da sklep delavskega sveta Železarn Jesenice o spremembi kategorij v 12. členu samoupravnega sporazuma ni nezakonit. Število kategorij je ostalo nespremenjeno, ravno tako indeksna razmerja med posameznimi kategorijami. Relativna raven vrednosti se je sicer spremenila, sam sklep delavskega sveta pa nima za posledico sprememb v notranjih vrednostnih razmerjih med posameznimi deli. Ker se indeksna razmerja niso spremenila, je sklep delavskega sveta zakonit in v skladu s pooblastili, ki jih ima ta organ. Odločitev o možnem napredovanju največ za tri kategorije je potrebno razveljaviti, ker pomeni nedopustno omejevanje ne glede na razmerje v kolonah in kakovosti dela. Tudi po prevrednotenju je konkretno kategorizacijo možno določiti le na osnovi ugotovitve zahtevnosti del in nalog. Pravilnost vrednotenja in s tem zakonitost odločitev delavskega sveta DS KSI bo potrebno za vsak sporni primer, obravnavan na 15. seji delavskega sveta delovne skupnosti KSI, posebej ugotoviti z dokončno odločitvijo v tem sporu. Z vmesno odločbo je zato smotno ugotoviti veljavnost splošnega sklepa o prekatē-

doseganje skupnega cilja poslovanja

V šestnajstih delovnih dneh avgusta zaostajamo za načrtovano odpremo kar za 30 %. Komentirajte sami!!!

Oddelek za nagrajevanje

gorizaciji, ker je od tega odvisno nadaljnje ugotavljanje ustreznosti vrednotenja.

Ker se pritožitelji niso strinjali s tako rešitvijo, so vložili zahtevek za sodno varstvo pravic pri Sodišču združenega dela, ki pa o tem še ni odločalo. Ustno je bil o tem obveščen tudi izvršni odbor, zato menim, da sindikat ni prav nič »zapečatil« zadeve, ampak se je korektno odločil, da počaka do končne rešitve, ki jo bo v celoti posredoval delavcem Železarn v Železarnju.

O ukinitvi PDC pa le toliko: Ko je predsednik PO na delavskem svetu ŽJ predlagal ukinitve PDC, na ta predlog ni bilo pripomb. Verjetno smo se vsi prisotni strinjali, da je glede discipline resnično potrebno nekaj storiti, zato smo sprejeli predsednikovo pobudo, da je potrebno odločnejše ukrepati, če hočemo odpraviti razne razvade in zlorabe, tako glede discipline, delovnega časa, kot tudi tehnološke discipline. Pripomb torej ni bilo. Na sindikatu smo opozorili le na način sprejemanja tega ukrepa. PDC je bil sprejet po delavskih svetih in je samo na teh nivojih lahko tudi ukinjen. Nekateri delavski sveti so o tem tudi razpravljali in sprejeli predsednikovo pobudo, delavski svet Tehnične dejavnosti pa je celo pred delavskim svetom ŽJ o tem že sprejel sklep o ukinitvi PDC v svoji temeljni organizaciji.

Največje nasprotovanje je ta predlog povzročil na ERC, kjer je na zboru delavcev predsednik PO sam pojasnil vzroke za tako odločitev. Burna razprava, kjer so imeli prav tudi tisti, ki so poudarjali, da ima tak naden ukrep lahko tudi negativne učinke, da je bil predlagan brez predhodne analize, vendar pa je bilo očitno, da gre tudi za zamero vodstvu Železarn, ki po njihovem mne-

nju premalo upošteva strokovne delavce, njihove specifičnosti, predvsem pa so vzeli to kot izraz nezaupanja, saj ukrep zadeva tudi tiste, ki so spoštovali načela in pravila PDC, ničesar pa ne ukrepanje proti tistim, ki so dopustili izrabljanje tega sistema.

Ob koncu zбора je bil sprejet sklep, da naj posebna strokovna komisija na podlagi poznavanja dela v posameznih dejavnostih ugotovi potrebnost PDC. Na osnovi strokovne ocene komisije se za delavski svet delovne skupnosti pripravi ustrezen predlog.

Vse skupaj se je močno zavleklo tako da tudi danes še nimamo informacij, kaj je ugotovila komisija.

Ker smo o smiselnosti oziroma ne smiselnosti PDC razpravljali tudi na razširjeni seji sindikata, smo naš sklep posredovali tudi delavskemu svetu ŽJ. Mojo interpretacijo sklepa v zvezi s tem morda ni bila vsem jasna, zato naj na tem mestu še enkrat ponovim: Na sindikatu se zavzemamo oziroma zahtevamo, da komisija za ugotavljanje potrebe PDC po dejavnostih čimprej dokonča analizo in da se na podlagi ugotovitev te analize (tekst ni dobeseden) dosledno ukrepa. Nekateri so to tako tudi razumeli. To pa pomeni, da naj sprejeto ukinitve PDC uveljavljajo povsod tam, kjer ni potrebe po njem, izvaja pa povsod tam, kjer se kaže potreba in so za to dane vse možnosti doslednega izvajanja tega sistema dela.

Za konec pa še to: Kadar sodimo o drugih, bodimo korektni in ustvarjalni — pomagajmo, če to lahko storimo, ne mislimo pa, da je pravica samo ena. Če bi bilo tako, pravilno den v sobotni prilogi Dnevnika, potem je svoboda nesmiselna.

Edo Kavcic

Razpis za žerjavovodski tečaj

V jesenskem času bomo organizirali žerjavovodski tečaj za delavce TOZD in delovne skupnosti Železarn Jesenice. Pogoji za vpis so naslednji:

- kandidati morajo biti vsaj eno leto zaposleni v Železarni Jesenice,
- imeti najmanj šest razredov osnovne šole,
- imeti odslužen vojaški rok,
- izpolnjevati psihofizične zahteve.

Kandidati dobijo obrazce (prijave) pri personalnih delavkah obrata. Obrazce pravilno in čitljivo izpolnijo in jih nato vrnejo personalnim delavkam do 8. septembra 1987.

Prosimo, da kandidati upoštevajo navedeni rok, ker poznejših prijav zaradi organiziranih zdravniških in psiholoških pregledov ne moremo upoštevati.

Železarna Jesenice
kadrovski sektor

Včasih je bil vsaj fižol poceni

Oddelek za študij dela in časa že od leta 1979 pripravlja trimesečne analize o minimalnih življenjskih stroških tričlanske družine. Metodologija zajema stroške za hrano, obleko, posteljnino, higieno, standardna plačila (stanovanje, elektrika, vrtec), nakup gospodinskih strojev in pohištva ter ostale stroške (zdravniki, rekreacija, letni dopust, nakup orodja in podobno).

V juniju letos je morala tričlanska družina za vse te stroške odšteti 349.479 dinarjev, kar je približno toliko, kot sta minimalni in povprečni osebni dohodek naše železarne v juniju skupaj.

Leda Stern, referent - statistik, ki je analizo izdelala, in Janez Lešnik, ki trenutno nadomešča vodjo oddelka za študij dela in časa, sta ocenila, da so bile navedene postavke v analizi včasih dokaj normalne, danes pa so določene stvari že luksuz. Včasih je bilo normalno, da smo zimsko garderobo zamenjali vsaki dve leti, pohištvo na pet let in gospodinske aparate na deset let, danes pa si tudi ti isti nadpovprečni osebni dohodki kaj takega težko privoščijo. Podobno je s frizerjem, saj je danes le malo takih družin, ki bi lahko šestkrat na leto odšle k njemu.

Stroški za hrano in ostali stroški (zdravnik, frizer, rekreacija, dopust) tako skokovito naraščajo, da v celotni minimalni košarici življenjskih stroškov ti stroški predstavljajo vedno večji in tudi največji delež. Zaskrbljujoče je, da najbolj hitro in vrednostno najbolj boleče naraščajo stroški za hrano, ki komajda ustreza vsem potrebam po obnavljanju organizma. Skratka, vedno bolj delamo le še za golo preživetje.

Včasih je bila vsaj »kmečka« hrana, kot je fižol, koruzna ali ajdova moka in kislo zelje ter repa, poceni, danes pa so žganci in fižol že luksuz, da o štrukljih in slanini ter ocirkih ne govorimo.

Osebni dohodek v Železarni ne sledi rasti cen osnovnih življenjskih potrebščin, minimalni osebni dohodek v naši železarni pa je premajhen za preživetje. Tudi z dvema minimalnima osebnima dohodkoma ne moremo pokriti minimalnih življenjskih stroškov tričlanske družine.

V prvem polletju letos so se stroški za tričlansko družino povečali za 51 odstotkov, povprečni osebni dohodek Železarne za 33 odstotkov, minimalni osebni dohodek pa le za 16 odstotkov. Če pogledamo indekso rast gibanja stroškov ter povprečnega in

minimalnega osebnega dohodka od decembra 1985, vidimo, da sta bila decembra 1986 povprečni in minimalni osebni dohodek večja od minimalnih življenjskih stroškov, marca 1987 je bil povprečni osebni dohodek že manjši od življenjskih stroškov, od junija letos pa sta kljub prekatizaciji povprečni in minimalni osebni dohodek Železarne manjša od minimalnih življenjskih stroškov.

Rafael Penič, vodja oddelka za nagajevanje, nam je povedal, da je bilo v juniju letos samo osemdeset (s številko 80) delavcev, ki so imeli tak ali večji osebni dohodek, kot so prikazani minimalni življenjski stroški za tričlansko družino v juniju. V juliju 1980 je bilo takih delavcev več kot 1500. Če primerjamo povprečni osebni dohodek z življenjskimi stroški je bilo leta 1980 s povprečnim osebnim dohodkom Železarne moč pokriti 88 odstotkov vseh stroškov, v juniju letos pa samo še 66 odstotkov.

Pri minimalnih osebnih dohodkih je poslabšanje razmerja nekoliko manjše, vendar je bilo z minimalnim osebnim dohodkom leta 1980 mogoče pokriti 49 odstotkov vseh stroškov, v juniju letos pa samo še 36 odstotkov. Nekoliko bolje je bilo decembra lani, ko je zaradi večjega obsega prekatizacije del in nalog minimalni osebni dohodek precej narasel in so delavci na najmanj vrednotenih delih popravili razmerje med življenjskimi stroški in deležem minimalnega osebnega dohodka v njih.

Minimalni osebni dohodek prejema v naši železarni okrog 3,4 odstotka vseh zaposlenih, povprečni osebni dohodek pa se zgoščuje okrog 12. plačilne kategorije. Z minimalnim osebnim dohodkom pokrije tričlanska družina le eno tretjino minimalnih življenjskih stroškov, čeprav je minimalni osebni dohodek naše železarne še vedno precej večji kot za jamčen minimalni osebni dohodek.

Leta 1984 je bilo še slabše kot sedaj, saj še ni bila izvedena prekatizacija. Minimalni osebni dohodek Železarne je takrat zadoščal le

za 30 odstotkov minimalnih življenjskih stroškov. Padec standarda je viden tudi v tem, da zajamčeni osebni dohodek vedno bolj zaostaja za minimalnim in povprečnim osebnim dohodkom.

V prvem polletju letos smo za osebne dohodke namenili deset odstotkov celotnega prihodka Železarne, v dohodku pa je predstavljal osebni dohodek 59 odstotkov. V letu 1978 smo za osebne dohodke namenili devet odstotkov celotnega prihodka, delež sredstev za osebne dohodke v dohodku pa je bil 42 odstotkov. Čeprav smo imeli takrat zelo slabe poslovne rezultate, smo imeli za deset odstotkov večje osebne dohodke kot ostalo slovensko gospodarstvo, ker smo bili zaradi slabih poslovnih rezultatov opravičeni nekaterih dajatev. Takrat smo za osebne dohodke namenili majhen delež dohodka in imeli nadpovprečne osebne dohodke, sedaj pa je ravno obratno, kar je izrazit signal, da je potrebno ozdraviti naše poslovanje.

Najhuje pri vsem tem je, da je naša železarna v res zelo težkem položaju in da tudi ni jasno, kako ta položaj z vedno istimi ukrepi izboljšati. V zadnjih dveh letih negospodarstvo ne usklajuje svojih osebnih dohodkov z rastjo osebnih dohodkov v gospodarstvu, zato je razmerje med osebnimi dohodki v teh dveh dejavnostih porušeno. Višina osebnega dohodka v negospodarstvu niti ni zaskrbljujoča, temveč nenehno večanje števila zaposlenih v tej dejavnosti. Gospodarstvo je resno ogroženo, saj so v negospodarstvu povečali osebne dohodke v vseh dejavnostih in ne le tam, kjer je bilo povečanje osebnih dohodkov zaradi izrazitega zaostajanja odobreno.

Vpliv samoupravnega sistema na bolj usklajeno rast osebnih dohodkov v negospodarstvu v odvisnosti od rasti osebnih dohodkov v gospodarstvu je minimalen, ker je v sedanjih razmerah republiški avtomatizem pri povečevanju osebnih dohodkov v negospodarstvu veliko prijetnejši.

Za celotno gospodarstvo in za našo železarno bi bila rešitev le z manjšim številom zaposlenih narediti več in bolje ter zmanjšati naraščanje zaposlenih v negospodarstvu, saj bi tako več dohodka ostalo združenemu delu.

Lilijana Kos

Obvestila kolektivu

Razpored dežurnih Železarne

OD 31. AVGUSTA DO 6. SEPTEMBRA

31. avgusta, Albina TUŠAR, DSSS, Blejska Dobrava 16 b, ☎ 84-40.
1. septembra, Božidar BARTELJ, poslovodni odbor, Žirovnica, Zabrznica 44 b, ☎ 80-726.
2. septembra, dr. Janez BEGEŠ, Elektrode, Lesce, Na trati 59, ☎ 74-766.
3. septembra, Janez BIČEK, TOZD Talilnice, Jesenice, Udarna 9, ☎ 83-193.
4. septembra, Franc BRELIH, TOZD Tehnične dejavnosti, Jesenice, Kurirska 3, ☎ 81-612.
5. septembra, Drago FINŽGAR, Valjarna žice in profilov, Begunje 120 b.
6. septembra, Franc GASSER, Profilarna, Žirovnica, Moste 22 b, ☎ 80-333.

Dežurstvo traja vsak dan od 14. do 6. ure naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva je dežurni dolžan opraviti obhod po Železarni, svoje pripombe vpisati v dežurno knjigo ter o tem ob predaji dežurstva poročati podpredsedniku poslovodnega odbora.

Dežurni za vzdrževanje v Železarni

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 31. 8.	Franc Novak	Jože Cej
Torek — 1. 9.	Damjan Gasar	Marjan Trontelj
Sreda — 2. 9.	Jože Starc	Mitja Benedičič
Četrtek — 3. 9.	Mirko Zupan	Ivan Mežik
Petek — 4. 9.	Bogomir Svetina	Marko Sušnik
Sobota — 5. 9.	Janko Cerkovnik	Igor Logar
Nedelja — 6. 9.	Alojz Lebar	Janez Kovač

Služba obratne ambulante

Od 31. do 5. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.
V soboto, 5. septembra, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.

ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej.
Za borce: od 7. do 8. ure.
POPOLDNE: III. zobna ambulanta — mag. dr. stomat. Bela Gazafi.
V soboto, 5. septembra, samo dopoldne: III. zobna ambulanta — mag. dr. stomat. Bela Gazafi.
V kartoteki obratne ambulante sprejemamo knjižice dopoldan od 6. do 10.30, popoldan od 12. do 17.30.
Urgentna ambulanta sprejema nujne primere neprekinjeno od 6. do 20. ure.

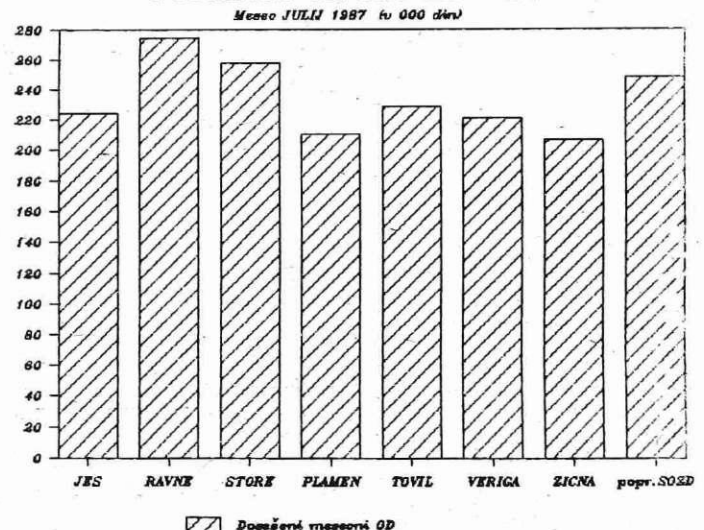
Dežurni v Vatrostalni

29. in 30. avgusta, Rudi KLUKOVIČ, Mojstrana, Kurirska pot 9, ☎ v službi 83-916.
Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Pregled odsotnosti v preteklem mesecu

TOZD	število delavcev	bolniška odsotnost %	poredniška odsotnost %	redni letni dopusti %	ostala odsotnost %	skupna odsotnost %
TOZD Talilnice	914	4,48	0,33	17,91	0,64	23,36
TOZD Ploščati program	1125	6,30	0,26	18,11	0,81	25,48
TOZD Okrogli program	874	7,86	1,28	18,64	0,62	28,40
TOZD Tehn. dejavnosti	1937	5,03	0,53	17,25	0,57	23,38
TOZD Komerciala	155	2,53	3,18	17,82	0,28	23,81
TOZD Družbeni standard	197	4,71	8,29	15,88	0,06	28,94
DSSS	988	3,31	2,53	20,33	0,55	26,72
Železarna	6190	5,23	1,19	18,16	0,61	25,19

POPREČNI OD/182 UR — DO

Poslovanje SOZD Slovenske železarne v juliju

Proizvodnja

Kratka ocena proizvodnih rezultatov tega meseca in prvih sedmih v letošnjem letu: SLABO.

Proizvodnja surovega železa ne dosega lanskega leta v istem obdobju, enako proizvodnja surovega jekla (tokrat ne samo na račun Železarne Štore). S 104.538 tonami groblja za lanskega količino v prvih sedmih mesecih zaostajamo za 4 %, za planirano količino pa za 17 %. Izdelali smo za 5 % manj surovega jekla, kar je tudi za 8 % manj, kot smo načrtovali.

Tudi kazalci proizvodnje končnih izdelkov so v juliju in prvih sedmih mesecih zelo slabi. Nobena od DO v mesecu juliju ne dosega načrtovanega obsega proizvodnje (SOZD kot celota za načrtom zaostaja za 15 %). Prav tako za lanskega letnim obsegom prvega sedemmeseca zaostajamo za 4 %, za planom pa za 3 %. Edino Železarni Ravne je uspelo izenačiti skupno proizvodnjo s planirano količino, vse ostale DO so pod planom.

tnim obsegom uvoza v prvih sedmih mesecih zaostajamo za 18 %, za načrtovanim pa celo 34 %. Glede na načrtovan obseg in lanske leto je zelo nizka predvsem vrednost uvožene opreme, ki leto 1986 dosega le 29 % (na račun Železarne Jesenice, ki je sklenila svojo naložbo Jeklarna 2), načrtovan obseg pa 44 %.

Pokrivanje uvoza z izvozom v prvih sedmih mesecih je 124 %, od tega konvertibilnega 124 in klirinškega 123 %.

Kadri in OD

V juliju je bilo v Slovenskih železarnah zaposlenih 19.389 delavcev, od tega 16.630 v železarnah, v predelovalnih DO 2.639 in v storitvenih DO ter DSSS 129.

Poprečni mesečni OD na 182 ur je znašal 215.415 din in je za 104 % višji od lanskega leta v prvih sedmih mesecih. Načrtovano vrednost dosega 98 %, glede na poprečje leta 1986 pa je letošnji OD višji za 62 %.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD TEHNIČNE DEJAVNOSTI z dne 20. avgusta 1987

OBJAVLJAMO

proste delovne naloge v obratu Transport

AVTOMEHANIČ 5 oseb

pogoji:
— dokončana IV. stopnja izobrazbe — smer avtomehanik,
— odslužen vojaški rok.

Kandidati naj prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v osmih dneh po objavi na kadroviski sektor Železarne Jesenice, C. železarjev 8.

Prodaja Zunanja realizacija

Lanskega leta vrednost 152 mia v prvih sedmih mesecih presegamo za 65 %. Z dovoljenim dvigom cen metalurških izdelkov sta odstotka železarn in predelovalk v preseganju lanskega leta vrednosti že skoraj izenačena.

Za načrtovano vrednostjo prvih sedmih mesecev zaostajamo za 11 %.

Izvoz in uvoz

Edina svetla točka so izvozni rezultati, pa še ti le na račun preteklih mesecev. V juliju smo namreč izvozili za 11.641 ton izdelkov, kar je za 8 % manj, kot smo načrtovali. Na račun preteklih šestih mesecev, ko smo v kumulativni načrt močno presegali, sedaj količinskih izvoza presegamo le še za 1 %, za vrednostnim pa že zaostajamo za 1 %.

Lanskega leta obseg presegamo le še za 15 % (količinsko) in 14 % (vrednostno).

V sedmih mesecih letos smo na konvertibilna tržišča izvozili 71.744 ton izdelkov (80 % celotnega izvoza) v vrednosti 37 mio dolarjev (67 % celotne vrednosti).

Mesec julij ni prispeval k povečanju skupnega izvoza in doseganju načrtovane vrednosti. Za lanskega

Novice iz sindikalnih organizacij

TOZD Ploščati program

Na osmi redni seji so se člani izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata obrata Valjarna debele pločevine sestali 4. avgusta.

Analizirali so delo osnovne organizacije v prvem polletju. Sestajali so se redno mesečno, čeprav udeležba na sejah ni bila najboljša. Zlasti člani iz oddelka proga so večkrat manjkali na sestankih. Z njimi se bodo vsi člani izvršnega odbora pogovorili, saj se opaža, da člani oddelka proga niso dovolj dobro obveščeni o delu sindikata. Za svoje člane so pripravili več akcij: ogled gledališke predstave, praznovanje dneva žena, zimski in poletni izlet, športna tekmovanja itd. Vsak mesec so obravnavali tudi proizvodne rezultate, ker so v zadnjih mesecih slabši.

Ker se pripravljamo na volitve delegatov v nove samoupravne organe, so evidentirali kandidate za delegate v samoupravnih organih in delegacijah za skupščine DPS in SIS. O vseh predlaganih kandidatih bodo razpravljali delavci na sestankih SDS, okrog 7. septembra pa bodo kandidacijske konference in 30. septembra volitve.

Člani izvršnega odbora so na seji spregovorili tudi o nedoseganju planskih nalog v zadnjih mesecih. Najbolj jih tarejo težave zaradi pomanjkanja vložka in naročil. Morali bodo reorganizirati pripravo dela, da bo vodila programe ne samo na progi temveč tudi pri termični obdelavi. Neučinkovito delo na progi je največ krivo, da valjarna nima pripravljene vložka, s katerim bi lahko nemoteno delala vsaj šestnajst ur, ne da bi morala spreminjati valjanje. Vložek bi morali pripraviti v takšni količini, da bodo lahko nemoteno valjali ne glede na dimenzije in kvali-

tete pločevine. Pri valjanju bodo morali vpeljati medfazno kontrolo, da bodo zmanjšali število zavaljanih plošč zaradi škajavosti in neustreznih dimenzij. Končna kontrola prepoznaj napake, ki so bile zagrešene že na začetku tehnološkega procesa. Ker je stanje v obratu kritično, morajo člani izvršnega odbora z razpravo in sklepi seznaniti vse delavce in vztrajati, da se izboljšata tehnološka in delovna disciplina.

Spregovorili so tudi o čudni odločitvi disciplinske komisije. Sodelavka je bila zaradi predčasnega odhoda kaznovana s prekinitvijo delovnega razmerja — pogojno za tri mesece, za težji delovni prekršek z materialno škodo pa le z javnim opominom.

Predlagali so tudi, da bi bilo bolje, če bi Custodis peč obratovala v sistemu 5 + 2 in ne 4 + 1, ker ni dovolj materiala za normaliziranje in morajo zato peč večkrat ustavljati, to pa slabo vpliva na ognjevarni material. Razmišljali so tudi o kontinuiranem obratovanju proge. Tako bi lahko pripravili vložek po programu valjanja v likaj, prihranili bi gorivo in elektriko in omogočili delavcem, da bi bili v svojem rednem delovnem času polno zaposleni.

Probleme imajo tudi s čiščenjem, zato se bojijo okužb. Prosili so obratovodstvo, da problem reši.

Povišali so denarno pomoč s 7.000 din na 10.000 din in jo odobrili štirim bolnim sodelavcem.

TOZD Okrogli program

Na konferenci osnovne organizacije sindikata TOZD Okrogli program, ki je bila v sredo, 5. avgusta, so potrdili evidentirane kandidate za delegate v novih samoupravnih organih in delegacijah za skupščine DPS in SIS.

Obravnavali so tudi polletno poslovno poročilo in sanacijske ukrepe. Izguba je nastala zaradi nedoseganja notranje realizacije in načrtovane proizvodnje, zaradi slabega izpolnenja (velike zaloge surovin in materiala), novega obračunskega sistema in zaradi nedoseganja načrtovanega asortimenta v Jeklarni 2. Za temeljno organizacijo so sprejeli okvirni sanacijski načrt, ki ga morajo posamezni obrati dopolniti in seveda uresničiti. Tako morajo v Valjarni žice in profilov zmanjšati zastoje in rešiti problem pomanjkanja delavcev, v Žičarni pospešiti proizvodnjo, Jeklovleku dobaviti čim več avtomatskih jekel, v Elektrodah in Žebjarni pa obdržati povečano proizvodnjo.

TOZD Tehnične dejavnosti

Tretja seja predsedstva koordinacijskega odbora osnovnih organizacij sindikata TOZD Tehnične dejavnosti je bila 7. avgusta.

Oblikovali so osnutek kandidatne liste delegatov za samoupravne organe Železarne in delegacije za samoupravne interese skupnosti.

Dogovorili so se, da bodo za permanentne hokejske karte prispevali po 3.000 din, sklicali pa bodo tudi sestanek s predsedniki komisij za socialna vprašanja in določili enotne kriterije za dodeljevanje socialnih pomoči.

OPredsedstvo se je seznanilo tudi z vzroki za nedoseganje proizvodnje v letošnjem prvem polletju in z ukrepi za izboljšanje stanja. Zahtevajo informacijo o analizi izvajanja ukrepov, ki so veljali lani. Ena od nalog sindikata v prihodnjem obdobju mora biti, kako zagotoviti socialno varnost delavcev v primeru stečaja. Čim prej morajo tudi razmejiti delovne naloge vzdrževalcev.

času daljših zastojev ob sodelovanju z vzdrževalci očistili obrat. SDS bluming 3 meni, da se pripombe valjavcev premalo upošteva in da se ukrepa prepočasno. Opozarjajo tudi, da naj se pri valjanju iz potisne peči in s kvartom poskrbi za primeren program v globinskih pečeh ter da naj se kvarto ogrodi manj forsira (mogoče samo za valjanje neravnih travkov, pravijo). SDS bluming 4 pod točko razno postavlja naslednja vprašanja: Zakaj nekateri dobijo poleg plačila za nadurno delo še nagrado? Zakaj do tega niso tudi oni upravičeni, čeprav delajo v enem TOZD? Kaj je z odpravevalno napravo na šteklu — ali jo res ni mogoče tako dolgo popraviti? Kaj je z računalniki? Ali ni bil vanje vložjen velik denar, danes pa se na njih nabira prah, ker stojijo? Če niso pravi, naj jih vsaj odstranijo! Zakaj niso dobili denarja za klimo v času, ko ni delala? SDS adjustaža bluming 1 meni, da je potrebno na vseh ravneh, od prve faze proizvodnje pa do konca, izboljšati delovno in tehnološko disciplino, ker le tako lahko dosežemo boljši finančni rezultat. Pod razno je bilo izrečeno opozorilo brusilcem, da je treba bolj skrbeti za čiščenje in vzdrževanje strojev. Na linijah flemanja je treba zaostri kontrolo flemanjih površin. Podana je bila tudi informacija o pisanju propustnic za izhod iz Železarne. SDS adjustaža bluming 2 trdi, da bi v njihovem oddelku — čeprav jim manjka delavcev — planske obveznosti izpolnili, če bi bil dotok polizdelka v halo zadosten in bolj kontinuiran. Vodstvo poziva, naj ukrepa glede boljšega vzdrževanja agregatov, s katerimi upravljajo (posebej omenjajo klima napravo na 16-tonskem žerjavu, problem portalnega žerjava II, problem olja na BSG, CM II in drugih brusilnih strojih). Pravijo, da dotrajanost nekaterih naprav ob slabem vzdrževanju povečuje stroške proizvodnje, na katere ne morejo vplivati. SDS adjustaža bluming 3 si ob polletnem poslovnem poročilu zastavlja naslednja vprašanja: »Kljub veliki količini papirjev ob poslovnem poročilu ni pravzaprav nikomur jasno, zakaj imamo izgubo: ali je to neuspešno in nepravčasno dokončana Jeklarna 2; ali je to novi zakon — obračunski sistem (če smo delali slabo, potem ni kriv zakon; če smo delali dobro, potem izgube ne bi smelo biti — ne glede na zakon); ali so za izgubo krivi posamezniki — če so, jih je treba imenovati — ali pa smo v Železarni vsi delali slabo (v kar pa ni mogoče verjeti, nemogoče, da bi se v treh mesecih vsi tako pokvarili)? Ker se je zaposlenim v proizvodnji osebni dohodek v obdobju januar—junij 1987 povišal le za nekaj odstotkov, nekaterim tudi nič, je vprašanje, komu so se potem dejansko zvišali in za koliko, saj v vseh poročilih o osebnih dohodkih beremo, da nam le-ti »naraščajo« v skladu z inflacijo in podobno. (?) Izgleda, da sta nam prekatégorizacija in reorganizacija prinesli več škode kot koristi, saj so si na račun le-teh nekateri zelo povišali osebne dohodke, češ, da so »strokovnjaki« in »odgovorne osebe«, ko pa se pokaže izguba, pa smo krivi »vsi«, posamezno pa nihče. Glede na ogromno zaostajanje dohodkov za rastjo inflacije vedno več delavcev pravi: »Bom delal tako, kot plačajo«, tako da bo izguba ob koncu septembra verjetno še večja, ne pa manjša. Pri glasovanju o delitvi ustvarjenega dohodka so vsi člani SDS glasovali »ZA«, s pripombo, da praktično druge alternative ni. SDS adjustaža in lužilnica Javornik menita, da bi sedanje stanje v Železarni morali reševati na višjem nivoju, kajti po njihovi oceni delavci v neposredni proizvodnji svoje delo dosledno opravljajo.

Iz OBRATA HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS vodstva obrata-odprema, lužilnica + priprava vložka 1, 2 in 3, žarilnica 1, 2, 3 in 4, adjustaža + strojna adjustaža 1, 2 in 3 ter valjarna 1, 2 in 3. SDS vodstvo obrata-odprema ugotavlja, da še vedno niso dobili odgovora glede primerjave premij med HVB in Valjarno bluming-štekel. V zvezi s poslovnim poročilom imajo naslednja vprašanja oziroma pripombe: »Nekateri so bili mnenja, da če bi

VOLILNE KOMISIJE DELOVNIH SKUPNOSTI FINANCE, KSI IN E-TKR-NG NA PODLAGI 22. ČLENA ZAKONA O VOLITVAH IN ODPOKLICU ORGANOV

razglašajo

SKUPNO KANDIDATNO LISTO ZA

volitve

V SAMOUPRAVNI ORGAN DELOVNE SKUPNOSTI SKUPNIH SLUŽB, KI BODO V PONEDELJEK, 31. AVGUSTA 1987, OD 5. DO 17. URE

DELAJSKI SVET

1. Tomaž RAMUŠ — rojen, 6. 3. 1951 — finančno račun. sektor
2. Majda TUŠAR — rojena, 30. 11. 1959 — finančno račun. sektor
3. Toni ČEBULJ — rojen, 26. 12. 1959 — kadrovski sektor
4. Bojan ERJAVŠEK — rojen, 13. 7. 1952 — kadrovski sektor
5. Olga PERVANJA — rojena, 30. 5. 1948 — splošni sektor
6. Jože KLINAR — rojen, 22. 5. 1961 — splošni sektor
7. Vilko SMOLEJ — rojen, 29. 6. 1937 — splošni sektor
8. Lilijana KOS — rojena, 11. 4. 1958 — center za samopr. in inf.
9. Mladen AZINOVIC — rojen, 8. 4. 1933 — služba za plan procesa
10. Zvone GREGORIČ — rojen, 14. 1. 1958 — sektor tehnične kontrole
11. Anton KOZJEK — rojen, 17. 1. 1937 — sektor tehnične kontrole
12. Cveto POHAR — rojen, 25. 4. 1942 — sektor tehnične kontrole
13. Jože RAVNIK — rojen, 18. 3. 1952 — sektor tehnične kontrole
14. Branko OMEJC — rojen, 12. 6. 1958 — sektor za razvoj
15. Rok ŠTRAUS — rojen, 15. 7. 1960 — sektor za razvoj
16. Branko JERŠIN — rojen, 22. 5. 1954 — sektor za inženiring
17. Adolf MULEJ — rojen, 24. 12. 1934 — sektor za inženiring
18. Neda KARBA — rojena, 28. 9. 1954 — sektor za ek., org. in inf.
19. Tomaž VIDMAR — rojen, 15. 2. 1948 — sektor za ek., org. in inf.

PREDSEDNIKI VOLILNIH KOMISIJ:

Igor ARH, I. r. — Jožica BERTALANIČ, I. r. — Franc PUKL, I. r.

Obvestilo

Izvršni odbor sindikata Žebjarnar obvešča člane kolektiva in upoko-
jence Žebjarnar, da bo 19. septembra piknik na Poljanah.

Udeleženci piknika ob prijavi prispevajo: člani kolektiva, upoko-
jenci in otroci do 10 let po 2.000 din, svojci pa po 4.000 din.

Prijava v vplačilom sprejema Simon Bedene (☎ 31-41) do vklju-
čno 1. septembra. Pri njem boste dobili tudi vse dodatne informacije.

IO OOS Žebjarna

Pregled sestankov SDS

(Iz »Programa samoupravnih aktivnosti za avgust« — na-
daljevanje)

TOZD Talilnice

Iz OBRATA PLAVŽ smo prejeli zapisnike SDS obrato-
vodstvo, aglomeracija 1 in 2 ter plavž 1, 2, 3 in 4. SDS aglo-
meracija 1 in 2 menita, da izgube zgolj z boljšim delom in
disciplino ni mogoče v celoti sanirati, kajti »zakoni poslovan-
ja« se spreminjajo iz dneva v dan, pa tudi cene energije
nevzdržno rastejo. SDS plavž 2 vprašuje, kdo je odgovoren
za sedanje stanje v Železarni. Posebej opozarjajo na iz-
plen, češ, da je katastrofalno »za take strokovnjake, kot jih
imamo v Železarni«. Pravijo tudi, da je njihov obrat delal
dobro, da pa jih skrbi, ker kvaliteta vzdrževalnih uslug pa-
da. Podobnega mnenja je SDS plavž 3, ki pravi, da je »veli-
ko zastojev zaradi neznanja vzdrževalcev (električarji Hi-
dromontaže)«. Za izgube v Železarni bi bilo po njihovem
mnenju »treba iskati krivce predvsem pri vodstvenih delavci-
h«. SDS plavž 4 ob polletnih poslovnih rezultatih opozarja
na prevelike količine mrzlega grodlja, češ, da se s tem po-
večal obseg dela in delovnih nalog. Vprašujejo, če se bodo
sedanji pogoji dela pokazali tudi pri osebnih dohodkih.

Zapisnike iz OBRATA JEKLARNA smo večinoma po-
vzeli že v prejšnji številki, naknadno pa smo prejeli še za-
pisnike SDS priprava Fe-legur ter kontiliv 1 in 2 in Jeklarni
1 in 2, kontiliv in priprava vložka iz Jeklarni 2. SDS
kontiliv 1 iz Jeklarni 1 meni, da bi bile izgube »z malo več
dela in discipline« lahko manjše. SDS iz Jeklarni 2 pa
kljub temu, da je neuradno znano, s kakšnimi problemi se
srečujejo, niti ob poslovnem poročilu niti ob ukrepih niso
registrirale nikakršnih problemov (vprašujemo se, če ne
gre za cenzuro zapisnikov, saj delavcem glede na pomemb-
nost, ki jo pripisujemo zagonu Jeklarni 2, nikakor ne more
biti vseeno, kako in v kakšnih pogojih delajo).

Iz OBRATA LIVARNA smo prejeli zapisnike SDS
obratovodstvo, modelna mizarna, čistilnica odlitkov ter je-
klovilarna 1 in 2. SDS obratovodstvo in modelna mizarna
ob evidentiranju možnih kandidatov za člane samoupravnih
organov na ravni delovne organizacije oziroma za člane
delegacij za skupščine DPS in SIS pripominjajo, da imajo
nekateri preveč funkcij in jih zato ne morejo v redu izva-
jati, drugi pa nobene. SDS jeklovilarna 1 meni, da bi morali
v Železarni vsi zaposleni več in bolj odgovorno delati ter se
truditi, da bi svoje planske naloge izpolnjevali. Moralo bi
priti tudi do osebne odgovornosti — ne samo pri delavcih
pač pa tudi pri vodstveni strukturi.

TOZD Ploščati program

Iz OBRATA VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL smo pre-
jeli zapisnike SDS bluming 1, 2, 3 in 4, adjustaža bluming
1, 2, 3 in 4, adjustaža štekel 1 in 2 ter adjustaža štekel in lu-
žilnica Javornik. SDS bluming 1 opozarja, da če valjavske
naprave ne bodo v redu, tudi izplen ne more biti dosti boljši.
Kvalitet naj se »ne tišči« v potisno peč, dokler proga ne
dela v redu. Jeklarna pa naj pošilja tak vložek, da bodo lah-
ko normalno delali. Tudi SDS bluming 2 opozarja na poča-
sno reševanje problemov in zastojev, ki nastanejo med
obratovanjem ter na neusklajen program v času re-
montov (sprememba programa vlijanja). Valjavci naj bi v

toliko napora vlagali v organizacijo proizvodnje, kot smo
ga v sistem nagrajevanja, združevanje TOZD itd., bi bil tu-
di današnji rezultat precej boljši. V ŽJ so potrebne bolj ko-
renite spremembe in to ne v obliki raznega dogovarjanja.
Delavci želijo primerjavo med obrati glede na vzroke izgu-
be, da bi videli, s kakšnimi težavami se otepajo v drugih
obratih in kako se bo ukrepalo za izboljšanje rezultata. Po-
javlja se tudi vprašanje, kjer so rezultati reorganizacije. Je-
dra problemov, ki naj bi jih obvladali z reorganizacijo, se še
nismo lotili, narejena je bila zgolj združitev TOZD. »Tudi
pri evidentiranju kandidatov za samoupravne organe so se
pojavi nekatera vprašanja. Na primer, če ne bi bilo bolj
smotno, da bi bila v delavskem svetu Železarne in odboru
za gospodarstvo pri DS ŽJ predlagana delegata, ki sta že
delegata v delavskem svetu oziroma odboru za gospodar-
stvo v TOZD Ploščati program. Kako to, da so predlagani
delegati večinoma iz adjustaže, oziroma so z njo povezani,
medtem ko jih iz drugih oddelkov skoraj ni. Govora je bilo
tudi o težavah pri sestajanju delegacij SIS zaradi sestankov
v popoldanskem času. SDS lužilnica + priprava vložka
1 omenja, da je treba poskrbeti za odsesavanje kislinških
hlapov. SDS lužilnica + priprava vložka 2 se ob poslovnem
poročilu vprašuje, kje so obljube glede boljšega poslovanja
in o celi »gori« drugih prednosti, ki so jih »brali in poslušali
pol leta pred referendumom o združevanju v večje TOZD«.
Zahtevajo tudi, da se v najkrajšem možnem roku reši vpra-
šanje odsesavanja kislinških hlapih. SDS lužilnica + pri-
prava vložka 3 opozarja, da je treba urediti razsvetljavo po
vsej hali (očistiti svetila, zamenjati pregorele žarnice itd.),
na pripravi vložka pa popraviti vrata na WC. SDS žarilnica
1 in 2 ugotavlja, da še nista bila realizirana sklepa o uredi-
tvi ventilacije v pisarni delovodij in v kabini SAN (prosijo
za pojasnilo). Pod razno se pritožujejo, da so ušesa za dvi-
ganje žarilnih zvonov preširoka oziroma preveč odmaknje-
na od stene zvona, zaradi česar se pri vozu lomijo oziroma
deformirajo. Obenem ugotavljajo, da je potrebno opraviti
strokovni pregled verige za prenašanje žarilnih zvonov, saj
je le-ta stara že enajst let. Popravila je potreben tudi žarilni
voz 14, ker je že preveč deformiran (je preširok in se že do-
tika žarilne peči). Nadalje opozarjajo, da je potrebno po
vsakem remontu postavka podestne plate okrog peči za-
varovati, kajti zgodilo se je že, da se je plata privzdignila in
da je delavec padel v klet. Dogovorili so se tudi za trodne-
vni sindikalni izlet (križarjenje po Jadranu), za piknik, za
nakup permanentnih kart za hokej ter za občni zbor. SDS
žarilnica 4 je prejela odgovor na vprašanje glede neizkoriš-
čenosti samonakladalnih tovornih vozil iz Nove Gorice, ki
so vezala velika finančna sredstva. V razpravi o poslovanju
je bilo, kot piše v zapisniku, »čutiti razočaranje med člani
SDS, ker je obrat HVB kot samostojen TOZD pred združit-
vijo v novo TOZD zelo uspešno posloval, sedaj po združitvi
pa, kot »član« TOZD Ploščati program, nosi breme največje
izgube v Železarni Jesenice«. Pod razno so obravnavali
obratno problematiko. Ne strinjajo se z odločitvijo vodstva
(?), da reno iz ZRM prenašajo na prostor za reno pred
RWL. Pravijo, da je ob normalnem obratovanju RWL ta
prostor že tako kritično prenatrpan, da predstavlja nevar-
nost za ljudi in naprave v bližini (kupi rene se podirajo, ker
ni možen sproten odvoz). Nevarnost bi se s tako odločitvijo
samo še stopnjevala, stopnjuje pa tudi nezadovoljstvo de-
lavcev RWL, saj bi morali poleg svoje rene povezovati še
reno drugih. Z ogorčenjem pa, kot pravijo, postavljajo na-
slednje vprašanje: »Kako je mogoče, da ob lastni proizvo-
dni žebjlev le-te UVAŽAMO IZ NEMČIJE — in to več ton?!«
Žebjlev je pripeljal nemški kamion v HVB 17. avgusta 1987.»
(nadaljevanje prihodnjič)

Center za samoupravljanje in
informiranje — Božidar
Lakota

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

Mladi železarji ob polletnih poslovnih rezultatih

V prejšnji številki Železarja Lilijana Kos poroča o sklepih in zahtevah predsedstva koordinacijskega sveta ZSMS naše železarne, ko so v začetku avgusta razpravljali o poslovanju železarne v prvem polletju. Med zahtevami za pojasnilo sta me zbudili predvsem dve zadevi: zakaj kljub izgubi nima 80 % plače in naštevane problemov, zaradi katerih nismo dosegli predvidenih rezultatov. Nič manj pomembne niso tudi druge ugotovitve, zato bodo odgovore in pojasnila pripravili odgovorni delavci in službe.

Vprašanje, zakaj kot izgubaš ni mamno 80 % plač, me preseneča samo v primeru, če naj vprašanje razumejo kot očitke, da ob ugotovljeni izgubi nismo dobili 80 %, plač pa bi jih morali. Če pa je vprašanje postavljeno zato, da se pojasnijo razlogi, na osnovi katerih smo se temu izognili, je seveda stvar drugačna.

Potrebno je pojasniti, ki bo zadovoljilo tudi mlade železarje in vse druge, ki tega ne vedo. Natančno bo to pojasnila strokovna služba, podaril pa bi naslednje: Po zakonu o novem obračunskem sistemu mora organizacija, ki ob polletju izkaže izgubo preiti na izplačevanje osebnih dohodkov, ki predstavljajo 80 % povprečje osebnih dohodkov lanskega leta, povečanega za stopnjo inflacije v prvih šestih mesecih letošnjega leta. Izračun v Železarni Jesenice je pokazal, da bi v tem primeru v Železarni dosegli samo 165.000 din povprečnega osebnega dohodka namesto 230.000 din, kolikor dosegamo v zadnjem mesecu. Lahko si predstavljamo, v kako težek položaj bi bili postavljeni vsi, predvsem pa delavci z osebnim dohodkom v bližini povprečja Železarne in delavci z najnižjimi dohodki. To bi prav gotovo drastično pokazalo naš sedanji položaj, vendar bi nam take plače spodnesle tudi tla pod nogami. Naenkrat bi se mnogi delavci znašli na robu eksistenčnega minimuma, poleg tega pa bi ostali še brez motiva za izboljšanje delovnih rezultatov. Smo po dopustih, kjer smo morda potrošili svoje morebitne prihranke, prihaja jesen z vsemi potrebami (šolska oprema, obleka, ozimnica, kurjava, itd.), kar položaj še močno poslabšuje. Že tako nekoliko zaostajamo z osebnim dohodkom za drugimi v naši SOZD, zato bi nas 80 % plače postavile v položaj, iz katerega ni videti izhoda za nadaljnje uravnavanje.

Naša plača že sedaj zaostaja za nivojem, ki bi ga dosegli ob normalnem poslovanju (neto dohodkovna merila), upoštevaje družbeni dogovor. Torej so naše plače že sedaj 80 % glede na gibanje plač v železarstvu.

Tako smo razmišljali na sindikatu, ko smo podprli prizadevanja vodstva Železarne, da se ob razlagi novega zakona vendarle najde ustrezen rešitev. In taka rešitev se je našla!

Gre za odložitev takega ukrepa za naslednje tri mesece, ko bomo ponovno ugotavljali naš poslovni rezultat. Če ne bomo imeli izgube, je vse v redu in delili bomo v skladu z rezultati našega dela. Če pa bomo imeli izgubo tudi po devetih mesecih, je 80 %

OD neizbežen. To lahko pomeni pravo katastrofo, saj že s sedanjimi dohodki nismo in ne moremo biti zadovoljni, zato je edina rešitev v razumevanju tega položaja, v boljši disciplini, uspešnejšem delu, doslednem izvajanju ukrepov in uspešnem vodenju. Skupek teh prizadevanj edino lahko da boljši rezultat in boljše osebne dohodke.

Tu in tam se slišijo tudi govornice, da izguba ni taka, kot je prikazana, da gre za pritisk itd. Žal ni tako. Žal tudi zato, ker take možnosti niti nimamo več. Na skupnem posvetu družbenopolitičnih organizacij pred sejo delavskega sveta Železarne smo sicer slišali razmišljanja o nekaterih skrajnih možnostih zmanjšanja izgube na račun amortizacije in podobno. Toda položaj je preveč resen, da bi si lahko zatiskali oči pred izgubo, ki jo nikakor ne znamo odpraviti — nasprotno, celo narašča! Tako kritičnega položaja v Železarni že dolgo ni bilo, zato je izredno pomembno, da se tega zavedamo in da ne čakamo, kaj bodo storili drugi, kdo bo in kdo ne bo ukrepal, ampak da vsak na svojem mestu opravi svoje delo, pošteno in vestno, v predvidenem času in kvalitetno. Prišel je tudi čas, ko je potrebno pokazati tudi na tiste, ki tega ne razumejo ali nočejo in jih preprosto premestiti na manj zahtevna dela. Tu mislim predvsem na vodilne in vodstvene delavce, ki morajo najti ustrezne metode in načine kako mobilizirati vse razpoložljivo znanje, delovne sposobnosti in pripravljenost nas vseh, da se čimprej izvlečemo iz izgube. Položaj, v katerem smo, nam ne pušča mnogo časa, zato kaže izpeljati strokovne ukrepe, ki nam jih kot rešitev iz krize predlagajo vodilni delavci Železarne. Ni mnogo kazalcev, ki bi kazali, da se položaj izboljšuje, toda kljub temu se mi zdi, da železarji zmoremo vse, samo če hočemo. Glavnina dopustov je za nami, Jeklarne 2 postopoma le osvaja proizvodnjo, tu so prvi rezultati na vakuumu in na konti livu, boljše rezultate na izplenu obljubljajo v Jeklarni 1 itd. Res je, da smo se že naveličali ukrepov in stalnih pritiskov. Nič ne teče normalno! Toda ali res nismo krivi tudi sami, da je tako? Kakorkoli že izboljšati moramo naš sedanji položaj, potem pa na ozdravljenih osnovah zgraditi nove perspektive, za katero smo v teh letih ustvarili tehnološko in organizacijsko preno, ki ob še nekaterih kadrovskih rešitvah, ob spoštovanju znanja, izkušenj in vestnega dela mora voditi k stabilnejšim in uspešnejšim obdobjem naše železarne.

Glede naštevane problemov, zaradi katerih nismo dosegli načrtovanih rezultatov, pa le to: Po zagotovljenih službah že dolgo nismo imeli tako ugodnih pogojev za doseg načrtovanih rezultatov — imeli smo dovolj naročil (morda na vseh), dovolj vložka in surovin, razmeroma dobro založenost z rezervnimi deli, normalno usposobljenost strojev in naprav, poleg tega pa še milo zimo, ki nam je prizanesla z zmrzaljo in podobnim. Zato bi kazalo prej sprejeti očitke, da razmeroma ugodnih pogojev v času, ko je bila cenovna razlika med vložnimi materiali in našimi izdelki še sprejemljiva, žal nismo dosegli načrtovanih rezultatov. Zato se moramo zavzeti za zaostritev odgovornosti na vseh nivojih, kar so zahtevale samoupravne delovne skupine.

Danes ugotavljamo, da se cenovna razlika med surovinami, energijo in delom ter cenami naših izdelkov poslabšuje v taki meri, da že tečejo aktivnosti, s katerimi moramo dosegiti ugodnejši položaj tudi v črni metalurgiji. Seveda nas samo višje cene ne morejo rešiti, zato moramo znova železarne doseči tudi načrtovane rezultate, ki so prava osnova tudi za boljše osebne dohodke.

Edo Kavčič

Otroška folklorna skupina iz Gozd-Martuljka

Lansko leto je v Gozd — Martuljku začela delovati otroška folklorna skupina, ki so ji nadeli domače ime »Rute«. Vsi plesalci so učenci osnovne šole Jeseniško — bohinski odred v Kranjski gori. Mentorica mladih plesalcev, ki delujejo kot podmladek folklorne skupine iz Podkorena, je Darinka Tarman, organizatorica pa je Jana Kralj.

Prvi javni nastop je imela folklorna skupina »Rute« 1. maja lani, ko so skupaj s kvintetom Vitranc nastopili v hotelu Špik v Gozd — Martuljku. V skupini je deset parov, ki plešejo otroške plesne in podkorenske plesne v otroški priredbi. Prostor za vaje so jim odstopili domači gasilci, veliko pozornosti pa otrokom posvečajo tudi starši, zlasti pri prevozu in financiranju. Imajo pa težave s harmonikarjem, zato občasno mlade plesalce spremljata Božo Kramar in Alojz Mrak. Problemi so tudi z narodno nošo. Nekaj oblek imajo otroci sami, klobuke, zavijačke in rute pa so si zaslužili s plesi.

Lansko poletje so imeli kar 25 nastopov v hotelu Larix v Kranjski gori, letos pa so sodelovali na praznovanju kranjskogorskega krajevnega praznika ter na Kompasovih in Delovih igrah Poletje 87 v Podkorenu. Sodelovali so tudi s folkloristi in glasbeniki z Bavarske v ZR Nemčiji, ki so pred kratkim gostovali pri nas. V poletnih počitnicah folklorna dejavnost nekoliko zamre, ker je pre malo domačih prireditev v Kranjski

PRIPRAVLJENOST

JE VEDNO BOLJŠA

KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

(TITO)

Davek človekove malomarnosti na cestah

V ta namen uporabimo posebno oblikovane sekalce za pločevino in kovino, ki delujejo po načelu stisnjene zraka ali pnevmatičnih črpalk. Takšne naprave so redkokdaj na mestu nesreče — so pa inventar posebnih vozil za pomoč pri prometnih nezgodah. V vsakdanjih primerih je najprimernejše uporabiti različna prirodna sredstva: ključ za montiranje gum, železne vzvode; kladiva, sekire, rovnice, ploščate pile z grobim nasekom, dvigalke in podobno. Prodirati moramo pazljivo, da še bolj ne poškodujemo ponesrečenca. Da nam ponesrečeno vozilo ne zdrsi, ga primerno zavarujemo. Uporabimo jeklene vrvi za vleko, vzvode za vleko in različne jeklene vrvi. Pri nekaterih prometnih nesrečah v vozilu nastane požar. Položaj je še težavnejši, če ostanejo v vozilu poškodovanci. Prizadevamo si, da pogasimo požar in preprečimo eksplozijo. Pri tem uporabljamo gasilne aparate iz po naključju navzočih vozil (avtobusi, tovornjaki). Če ni dovolj gasilnih aparatov, z dokajšnjo mero previdnosti skušamo pogasiti požar tako, da mečemo na ogenj zemljo, pesek, udarjamo plamen z odejami ali ga pokrijemo z njimi. Pri tem upoštevamo varnostne ukrepe.

Kako se obnašamo ob prometni nesreči? Če smo vozniki, ustavimo vozilo v primerni razdalji od mesta nesreče in ustavimo motor v vozilu. Pončič in ob slabi vidljivosti pustimo na svojem vozilu prižgane luči. Mirno in odločno presodimo o pripravljenosti za nudenje prve pomoči. Enega od prispelih voznikov pošljemo do najbližjega telefona, da obvesti o nesreči prometno milico in postajo nujne medicinske pomoči. V vsakem primeru je naša dolžnost, da takoj začnemo reševati in pomagati ponesrečenim. Če so poškodovani ukleščeni v vozilu, bomo uporabili prirodna sredstva, s katerimi lahko prodrimo do ponesrečenih. Razbili bomo sprednje ali zadnje steklo ali vlomili vrata. Paziti pa je potrebno, da dodatno ne poškodujemo poškodovancev. Če ne uspejo prodreti do njih s priročnimi sredstvi, pokličemo posebno opremljeno vozilo skupaj s tehnično ekipo. Tehnične ekipe so izurjene, da na določenem mestu vozilo prerežejo in omogočijo dostop do poškodovancev.

To smo mi (foto: A. Kerštan)

»Špik«, ki ga v domačem kraju gradi Petrol. Sredi septembra bodo mladi plesalci nastopili na kmečki ocheti, ki jo bodo skupaj pripravili domačini od Rateč do Gozd — Martuljka. S to kmečko ocheto hočejo obuditi in ohraniti stare običaje in izročila v tem delu Gornjesavske doline.

A. Kerštan

SLAVKO TARMAN

28

Jedrski raziskovalci S tragiko ovenčani kralji naših dni

S pospešenim tempom so raziskovalci raziskovali suhi tip bombe. Tu bi namesto tritija uporabili izotop litija, ta pa ni potreboval hladilnika. Takšno bombo je znani avstrijski fizik Hans Thirring napovedal že leta 1946 in podal utemeljitev: »Litij ni redek element in vodikove bombe bodo vsebovale toliko ton litijevega hidrida kot današnje atomske bombe kilogramov plutonija. Moč take bombe bo več tisočkrat večja od že znanih. Gorje državi, nad katero se bo razletela šest tonska bomba z litijevim hidridom.«

Obdobje, ki so se ga v Washingtonu bali...

Osmea avgusta 1953 je Malenkov izjavil, da »vodikova bomba ni nič več monopol ZDA«. V laboratorijih so analizirali vzorce dežja in prahu, ki so jih letala prinesla. Analiza vzorcev je bila pozitivna in v atestu je bilo objavljeno: »Sovjeti že imajo suho vodikovo bombo. Američani so se zavedli, da na svojetski napad lahko odgovorijo le z atomskimi bombami. Torej je nasprotna stran v tekmi za absolutnim orožjem prehitela Američane.«

Toda vse skupaj je bilo le spretno speljana zvijača s strani Sovjetov. Vodilni ameriško — nemški raziskovalec Hans Bethe je za deveto takole obrazložil: »Sovjetska bomba, ki je eksplodirala avgusta 1953, je bila spretno nastavljena zvijača, ki je nehotne razvnela pregrete glave v Washingtonu. Z uradno potrditvijo o obstoju sovjetske vodikove bombe je vlada varala javnost, da bi širila strah med ljudmi in pospešila raziskovalna dela pri proizvodnji lastne H — bombe.« Tako torej Hans Bethe.

Drugi zanesljivi vir o neobstoju strašila izza železne zaves, je komentiral Schwellen, reporter Franfurter Allgemeinen Zeitung: »Ameriška vlada je bila nezadostno obveščena, ko je prvo sovjetsko eksplozijo vodikove bombe vzela za čisto resnico. Bila je ukana in imamo dokaze, da so takrat Sovjeti le varali ves svet. Sporočilo ameriške atomske komisije, ki je objavila, da so Sovjeti sprožili termonuklearno eksplozijo in objava sovjetske vlade, da imajo vodikovo bombo — sta bili lažni.«

Svetovna oboroževalna tekma je dosegla nesluteno hitrost. S postavitvijo elektronskega zidu so se poskusili Američani zavrovati pred napadi sovražnika.

Pred našimi očmi je zrasla generacija cinčnih in krutih raziskovalcev

Atomski raziskovalci so uvedli celo družino atomskih orožij, letalski inženirji so zgradili hitra, bliskovita reaktivna letala, raketni strokovnjaki so izdelali vrsto izstrelkov s fantastično hitrostjo, kemiki pa sestavili kemična, biološka orožja in radiaktivni prah. Napredek elektronike je omogočal natančno nadzorstvo teh nosilcev pri največjih hitrostih. Toda generali niso mogli slediti ogromnim napredkom vojne tehnike. Zato so potrebovali svetovalce — raziskovalce. Če je tako, potem naš čas z graditvijo uničevalnega orožja nudi primeren ventil za njihove ubijalske misli. Krivde ne iščimo med raziskovalci, temveč pri nas samih.

Raziskovalci so zgubili kontrolo nad orožjem. Nove in nove bombe so prebudile ljudi iz ravnodušja. Peklenske bombe so grozile, da okužijo zrak, vodo in hrano. Sevanje pa je vplivalo na dedne lastnosti. Znani raziskovalec dednih lastnosti Sturtevant je naslovil poziv Američanom, kjer je med ostalim zapisano: »Ni dvoma, da bodo bombe, ki bodo v naših dneh eksplodirale, imele nekoč kot posledico večje število defektnih ljudi... Obžalujem in ne razumem propagandne trditve, da majhne doze radioaktivnega sevanja z visoko energijo ne puščajo nobenih bioloških posledic. Otroci, rojeni v letu poskusov 1954 bodo zaznamovani zaradi sevanja.«

Ameriški zoolog Stern je istega leta objavil potrjena dejstva: »Vsak človek že nosi v telesu male doze sevanja. Ta izvirajo iz jedr-

skih poskusov. Stroncij se seseda v kosteh in jod se nabira v ščitni žlezi.«

Fizik Ralph Lapp je na osnovi statistike dobil naslednje rezultate in jih objavil: »Leta 1945 smo sprožili jedrske bombe, ki so po moči ustrezale 55.000 tonam dinamita. Leta 1954 je bila ta množina tisočkrat večja. To pomeni za naslednje obdobje, da bo atmosfera okužena do največje dopustne mere. To se pravi, da bodo v kosteh vsakega človeka radioaktivne snovi dosegle več kot dopustno dozo.«

Jedrski junaki so preživeli svojo tragedijo

Zvezno sodišče Amerike je zasedalo od 12. aprila do 6. maja 1954. Obravnava je tekla v pisarni atomskega urada v Washingtonu. Javnosti je bil prepovedan vstop. Uradno naj bi bila to preiskava in ne sodni proces. Šlo je za nekaj več ko Oppenheimerjevo osebno zanesljivost, sta potrdila sodnika Morgan in Gray.

Sodna obrazložitev se je glasila: »V našem delu sveta, v katerem je ogroženo preživetje svobodnih ustanov in posameznih pravic, mora biti na svoj način vsakdo varuh državne varnosti. Celotna preiskava se je dotaknila zanesljivosti dr. Oppenheimerja in njegovega dostopa do državnih skrivnosti. Čeprav sodni zbor znova in znova poudarja, da Oppenheimer ni pred sodiščem zaradi svojih načel, gre pri tem vendar samo za njega.« Tožilec poudarja njegovo komunistično preteklost in stike s komunisti. Vse to pa je dovolj za dokončno obsodbo. Obtožbe proti Oppenheimerju so bile neosnovane in lažne.

Delavski prevozi na področju nove jeklarne in valjarn

V Železarni Jesenice smo spremenili lokacijo začetne oziroma končne avtobusne postaje na področju valjarn na Beli. S pričetkom obratovanja nove Jeklarne je bila določena končna oziroma začetna avtobusna postaja za prihod na delo in odhod z dela ob upravnih stavbi nove jeklarne. Tako je postala bivša postaja pri »aneksu« bluming-štekel le vmesna postaja.

Novost smo vpeljali s 1. avgustom 1987. Vsaka novost ima svoje začetne težave. Tudi prestatitev avtobusne postaje je dokazala, da največ napak in težav povzročajo ljudje, ki ne želijo prekiniti z ustaljenim načinom. Res velja pregovor, da je stara navada železna srajca. Ob uvajanju nove interne avtobusne postaje smo ugotavljali vrsto napak, ki so jih povzročali tako delavci Železarn kot šoferji. Na delo bi se vsi radi pripeljali z zadnjim avtobusom, ob koncu izmene pa s prvim domov, kar je nemogoče. Prav gneča na postajah povzroča dolge vstopne čase v avtobus in s tem zamude. Šoferji pa tudi ne pričnejo vsi svojih nalog ob določenem času. Posebno zjutraj radi vožnjo pričnejo kakšno minuto pozneje.

Poseben problem so odhodi z dela. Delavci nagovarjajo šoferje, naj kar odpeljejo, češ da so že vsi. Žal nekateri šoferji povzročijo takšnim nagovarjanjem. V začetku bolj plašno, pozneje pa jim to preide v navado in posebno takrat, kadar je to tudi za šoferja zadnja vožnja, radi prezgodaj odpeljejo. O tem lahko navedem kar veliko primerov. S prometnikom Integrala TOZD Potniški promet Jesenice smo kontrolirali, kako poteka vožnja na novi lokaciji, pa smo doživeli naslednje:

Izpred upravne stavbe Jeklarne morajo avtobusi po voznem redu odpeljati osem minut po končani dnini. Že po štirih minutah so bili vsi v avtobusu nervozni in so zahtevali odhod. Ker je bil v avtobusni tudi kontrolor, odhoda niso mogli isiliti. Žal so se v izsiljevanju prezgodnjega odhoda vključili tudi delovodje in drugi vodilni delavci iz obrata Jeklarne.

Pred koncem dne se pripelja k Jeklarni delavci valjarn Bela in čakajo na odhod avtobusa.

Deset minut po koncu dne smo se pripeljali do vratarja na Beli. Avtobus iz Rateč, ki bi moral odpeljati deset minut po koncu dne izpred Jeklovleka, smo videli le v »zadeku«, ki je izginjal na cesti. Tako so ostali Ratečani na postajah ob novi jeklarni in »aneksu« brez prevoza.

Prav tako so bili na križišču pred vhodom v valjarne deset minut po koncu dne že avtobusi, ki imajo odhod deset minut po koncu nočne izmene izpred upravne stavbe na Jesenicah. Takih prezgodnjih odhodov izpred upravne stavbe na Jesenicah je mnogo. Velikokrat morajo delavci z Blejske Dobrave in Kočne pešačiti, ker avtobus z Jesenic prezgodaj odpelje in zamudi zvezo v valjarnah na Beli.

Tudi mestni avtobus s Koroške Bele je nemiren in rad odpelje prezgodaj, tako da pusti delavce s Plavža in Hrušice, da pešačijo domov. Vožni red je dogovorjen in mora pomeniti kateri delavci, potniku pa obvestilo, da ima ob določeni uri in na določenem mestu zagotovljen prevoz. Samovoljno ravnanje, to pa je prezgodnji odhod ali zamuda, vnaša nezaupanje do izvajalca prevozov. Prezgodnji odhod sploh ni opravičljiv. Zamuda je lahko opravičljiva zaradi vremenskih razmer ali prometa na cestah. Težko pa je opravičiti zamude šoferjev ali zamude zaradi malomarnega vzdrževanja vozila. Neredko se mi delavci iz Rateč, Podbrezj in vseh drugih smeri pritožijo, da skušajo šoferji svoje zamude zmanjšati tako, da divjajo po cestah. Velikokrat slišim pritožbo: spet smo vozili na ovinkih le po dveh kolesih.

Sprašujem se, ali ni tahograf? In kje je odgovornost za varnost potnikov? Za nekatere šoferje dobivamo tudi take karakteristike: vozi, kakor da bi vozil drva. Večina šoferjev sicer ni taka, večina so dobri in vljudni. Nekateri slabi svojo nevoljo tudi glasno komentirajo: ali bom moral res za vsako staro babo ustavljati. Hkrati pa jim ni nerodno peljati se z družbenim avtobusom tudi k dekletu v vas in tam parkirati. Res, pri prevozih na delo in z dela je veliko napak, potrebno jih je prijavljati, da jih bomo lahko odpravljali. Pa se pojavi tudi potnik, posebno z vasi, ki mi pravi: saj bi marsikdaj javil napako, pa se bojim, da se bo šofer potem maščeval. In ne mislite, da ni tako. Tudi meni se je zgodilo, da me je obstopila skupina šoferjev in me pričela zasliševati, kaj imam od tega, da jih prijavljam in da imajo oni potem manjše osebne dohodke. Odgovorili sem jim, da zastopam interese delavcev Železarn Jesenice, ki niso naklonjeni njihovim napakam, in da sem prijavljal le napake in ne ljudi. Vožni redi so usklajeni in če se jih bodo šoferji držali, ne bo težav.

Avtobusi, ki vozijo iz Jeklarne 2, imajo odhode:

- ob 6.08: Jeklarne 2—Mojstrana
- zjutraj vozi tudi Hrušičane in ustavi na postajah Dobrčnik in vas.
- ob 6.08: Jeklarne 2—Podmežakla
- ob 6.08: Jeklarne 2—Bolnica
- ob 14.08: Jeklarne 2—Mojstrana
- ob 14.08: Jeklarne 2—Podmežakla
- ob 14.08: Jeklarne 2—Hrušica
- direktni
- ob 14.08: Jeklarne 2—Hrušica
- ustavlja na vseh postajah
- ob 14.08: vratar Bela—Bolnica
- ustavlja na vseh postajah
- ob 22.08: Jeklarne 2—Mojstrana
- zvečer vozi tudi Hrušičane in

ustavi na postajah Dobrčnik in vas.

— ob 22.08: Jeklarne 2—Podmežakla

— ob 22.08: Jeklarne 2—Bolnica

— ob 6.10, 14.10 in 22.10: Jeklovlek—Rateče

Ostali avtobusi, ki so vozili do »aneksu«, sedaj vozijo do Jeklarne 2 in tam obračajo.

Ob nedeljah in praznikih vozi Hrušičane avtobus, ki vozi v Rateče in ima odhod izpred upravne stavbe Jeklarne 2 ob 6.08, 14.08 in 22.08. Pri vratarju na Beli svtopijo v avtobus delavci Jeklovleka, ki morajo priti do vratarja peš.

Ob nedeljah in praznikih pelje v mestnem prometu zadnji avtobus iz

vasi Koroška Bela ob 22.08. Ta avtobus pripelje v valjarne, kjer obrne in pri vratarju vstopijo nanj delavci z Jesenic in Hrušice. Ustavlja na vseh postajah mestnega prometa. Znotraj Železarn se lahko vozijo vsi delavci, na linijah mestnega prometa in primestnega prometa pa le tisti z veljavni voznimi dokumenti. Vsak delavec mora pokazati vozno karto, saj nikomur ne piše na čelu, da ima veljavni vozni dokument.

Le če bomo vsi spoštovali dogovore bomo zadovoljni tako potniki kot prevoznik in naročnik prevozov.

Vsem želim SREČNO VOŽNJO!

Božo Pančur

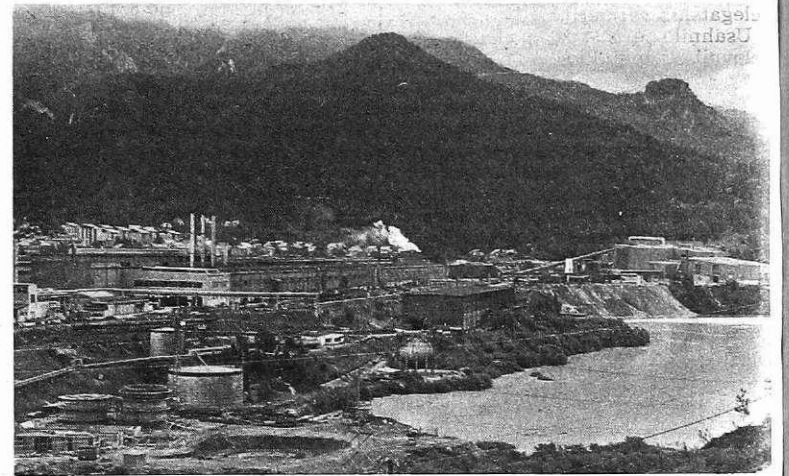
Peto srečanje na Uskovnici

Odbor skupnosti borcev Jeseniško - bohinjskega odreda in Planinsko društvo Srednja vas organizirata tradicionalno peto srečanje borcev Jeseniško - bohinjskega odreda, aktivistov, borcev ostalih enot, krajanov, mladine in planincev pri koči Jeseniško - bohinjskega odreda na Uskovnici.

Srečanje se bo začelo v nedeljo, 6. septembra, ob 11. uri s krajšim kulturnim programom.

Poskrbljeno bo za jedajo, pijačo in zabavni program.

Na srečanje bo z Jesenic v nedeljo, 6. septembra, ob 8. uri izpred zdravstvenega doma odpeljal avtobus. Za delno kritje stroškov prevoza udeleženci prispevajo 2.000 dinarjev. Prijavite se lahko občinskemu odboru ZZB NOV Jesenice, Titova 86, do zasedbe mest.

Valjarne in Jeklarne 2 (foto: I. Kučina)

Pred krvodajalsko akcijo v septembru

Pomen krvi in njenih derivatov za zdravega in bolnega človeka

Zdrav človek ima približno 25 do 30 ml krvničk in 39 ml plazme na kilogram telesne teže. Tako ima 70 kg težak moški približno 4,8 litra, ženska pa 4,5 litra krvi (celice 45 %, plazma 55 %). Količina krvi pri človeku znaša 7 % telesne teže.

Če človek pri krvavitvi izgubi okrog 50 % krvnega volumna, je resno ogroženo njegovo življenje, kar velja tudi pri naglih izgubah krvi nad 30 %. Vzrok za tako resno stanje posameznika je predvsem premajhna preskrba organov s kisikom. Pri takih primerih samo kri rešuje življenje.

Poleg preskrbe organov s kisikom je zadostna količina krvi potrebna tudi za normalno delovanje srca (minutni volumen), vzdrževanje krvnega pritiska, izmenjavo plinov v pljučih in normalno delovanje ledvic.

Poleg tega kri prenaša hranilne snovi do celic, od tam pa prenaša presnoveke do izločilnih organov. V krvi krožijo hormoni, fermenti.

Kri povezuje organe in s tem omogoča enotnost organizma. Skrbni tudi za prenos toplote po telesu in njeno regulacijo. Zelo pomemben sestavni del krvi so krvne celice, in sicer rdeče krvna telesa ali eritrociti, bela krvna telesa ali levkociti in krvne ploščice ali trombociti. Te celice nastajajo v rdečem kostnem mozgu (lobanjske in medenične kosti, vretenca, rebra, prsnica ipd.), v limfatičnem tkivu in retikolotelalnem sistemu (RES).

Največ je rdečih krvničk ali eritrocitov. Normalno je v kubičnem milimetru krvi pri moškem 5.000.000, pri ženski 4.500.000 eritrocitov.

Pomemben del eritrocitov je tudi hemoglobin (Hb). To je beljakovina, ki ima v sebi železo, ki omogoča prenašanje kisika do celic ter ogljikovega dioksida iz celic.

Bela krvna telesa ali levkociti sodelujejo pri obrambnih reakcijah organizma v boju proti kužnim klicam ali bakterijam.

Število levkocitov je normalno med 5.000 in 8.000 in koleba v zvezi z obrambnimi reakcijami organizma. Levkocitov poznamo več vrst (granulociti, limfociti, monociti) in so v krvi v določenem razmerju, kar je predvsem pomembno pri ugotavljanju raznih obolenj.

Krvne ploščice ali trombociti imajo pomembno vlogo pri strjevanju krvi in pri ustavljanju krvavitve.

Normalno jih je v kubičnem milimetru 200.000 do 300.000.

Pomembna sestava krvi so tudi posebne beljakovine v plazmi, na osnovi katerih določamo krvne grupe, ki so zelo pomembne pri transfuzijah krvi in njenih derivatov. V njej najdemo tudi faktorje, ki so potrebni pri strjevanju krvi.

Krvne skupine A, B, O je odkril leta 1900 Landesteiner, krvno skupino AB pa leto kasneje Derastello in Sturli.

Rh faktor so odkrili v letih 1939 — 1940, študije pa so opravili na Rhesus opicah, od koder tudi ime. Nosilci krvnih skupin so eritrociti.

S transfuzijo krvi lahko vsak prejme samo tisto krvno skupino, ki jo ima sam. V nasprotnem primeru lahko po transfuziji pride do težkih reakcij. Značilne lastnosti pa niso samo na eritrocitih, ampak tudi na levkocitih in tkivih. Te antigene imenujemo HLA antigeni in so posebno pomembni pri presaditvah organov.

Zdravljenje s krvjo — transfuzija krvi in njenih derivatov

Transfuzijo krvi v medicini uporabljajo zato, da nadoknadijo izgubljeno kri (krvavitve) ali njene sestavne dele, če organizem ne proizvaja dovolj krvi, oziroma ko je potrebno, da se izgubljena kri ali njene sestavni deli čimprej nadoknadijo. Prenos krvi s pomočjo transfuzije je dejansko prva uspešna presaditev tkiva. Na osnovi dolgoletnih raziskovanj in pomembnih odkritij na področju transfuziologije ter prostovoljnega krvodajalstva so dosegli, da kri pričaka bolnika in ne obratno. Šele takšen način namreč omogoča hitro in uspešno intervencijo.

Sodobna medicina je na tem področju naredila še korak dalje: danes usmerjeno uporabljajo kri in njene priprave, kar nam omogoča vzročno zdravljenje mnogih bolezni.

Izkušnje so pokazale, da ni vedno dovolj samo nadomestiti volumen z dajanjem velikih količin krvi ali plazme. V nekaterih primerih je to

lahko škodljivo ali preobremenjujoče za bolnika. Tako se danes vedno bolj uveljavljajo razni krvni pripravki in mnoge od njih bolniki lahko dobijo v obliki injekcije. Takih pripravkov ne uporabljajo samo za zdravljenje, ampak tudi za preprečevanje različnih bolezni (npr. gama globulin). Takšno zdravljenje imenujemo komponentno terapijo.

Katere sestavne dele krvi uporabljamo na ta način?

Koncentrirani eritrociti so rdeče krvničke, ki jim odvzamejo večji del plazme in jih največkrat potrebujejo bolniki. Eritrocitom odvzamejo plazmo, jo nadomestijo s fiziološko raztopino in ta postopek praviloma trikrat ponovijo. Uporabljajo jih predvsem pri reakcijah po transfuziji in jih imenujejo prazne eritrocite.

Krvi s skupino O odvzamejo plazmo in jo nadomestijo s plazmo krvne skupine AB. To uporabijo pri izmenjalnih transfuzijah novorojenčkov, kjer nastopa neskladnost med materjo in otrokom v ABO krvni skupini.

Z zmrzovanjem krvničk se je pričelo že pred leti. Po odvzemu plazme krvničke zmrznejo pri 196 °C v tekočem dušiku. Tako zamrznjene krvničke so uporabne ob pravilnem hranjenju tudi več kot 10 let. Na ta način lahko hranimo redke krvne skupine.

Levkocite in trombocite lahko dobimo tudi ob običajnem odvzemu krvi, vendar so količine, ki jih potrebujejo bolniki, nezadostne.

Plazmo lahko zmrzujemo ali izdelamo iz nje albumin — beljakovino, ki jo uporabljajo namesto plazme pri šoku ali pa pri nizkem nivoju albumina. Ker veže vodo, jo uporabljajo, kadar želijo privedi vodo iz tkiva v krvotok (opekline).

Beljakovina plazme — fibrinogen se danes vse manj uporablja, zato pa narašča uporaba cryoprecipitata. To je beljakovina, ki vsebuje antihemofilni globulin, potreben pri strjevanju krvi. Pred več kot 15 leti so pričeli na zavodu z njegovo izdelavo in vsebuje v koncentrirani obliki antihemofilni globulin. Uspešno se uporablja za zdravljenje hemofilije. Hemofilija je dedna bolezen, za katero navadno zbole moški. Na Zavodu SRS za transfuzijo krvi je osnovan tudi center za hemofilijo, ki izdaja

bolnikom posebne izkaznice. Vse večja skrb zdravstvene službe je omogočila lažje življenje ljudem, ki jim manjka ta faktor strjevanja. Poprej je lahko hemofilik izkrevljal ob najmanjši operaciji, saj je bilo nemogoče kriti potrebo po več kot 100 litrih plazme. Bolnik te količine ni prenesel, sedaj mu pa lahko nudimo le tisti del plazme, ki jo potrebuje.

V gama globulinih so protitelesa, ki pomagajo v boju proti infekciji. Danes je zelo pomembno, da vemo, da je mogoče zbrati plazmo od posebnih skupin ljudi, ki imajo nekatere protiteles več.

Plazmo s protitelesi proti Rh faktorju dobimo s pomočjo plazmafereze od žena, ki so rodile otroke s hemolitično boleznijo.

Kdaj uporabljamo takšen gama globulin?

Na eritrocitih so aglutinogeni različnih krvnih sistemov kot ABO, Rh, Kell, Kidd, Lutheran, Lewis, Fy itd... Nekateri od teh so pomembni pri transfuziji krvi in hemolitičnih boleznih novorojenčka, drugi pa so samo zanimivi v genetičnem pomenu.

Najpomembnejša za pojav hemolitičnega obolenja novorojenčka je krvna skupina Rh in od te D(RhD) aglutinogen. Pri nas ima približno 82 % ljudi ta aglutinogen na eritrocitih, 18 % pa ga nima. Rh D negativna noseča žena postane občutljiva proti Rh D pozitivnim eritrocitom otroka. Rh D aglutinogen je otrok dedoval po očetu. Če pa je otrok Rh D negativen, ni nevarnosti za preobčutljivost.

Ob porodu, redkeje že med nosečnostjo, prehajajo protitelesa preko posteljice v krvotok otroka in povzročajo hemolitično bolezen novorojenčka. Preobčutljivost matere se s številom nosečnosti povečuje.

Posebno vlogo imajo tudi abortusi pri Rh negativnih ženah, izvenmaternična nosečnost in neskladna transfuzija. Doslej smo morali novorojenčku takšne matere zamenjati kri takoj po porodu, danes pa Rh D negativni materi, ki rodi Rh D pozitivnega otroka, ali ženi po splavu, vbrizgamo anti Rh protitelesa — specifični imuni gama globulina. Ti uničujejo otroške eritrocite, ki so prišli iz posteljice in tako ne morejo povzročiti preobčutljivosti matere.

Kot izvor Rh protiteles uporabljamo plazmo že senzibiliziranih žena z visoko količino protiteles. Protitelesa so v gama globulinih plazme. Zato vbrizgamo namesto plazme gama globulin, ki predstavlja koncentrat protiteles. Če ima Rh D negativna žena že anti Rh D protitelesa kot posledico prejšnjih nosečnosti, splavov ali Rh neskladnih transfuzij, preventivna injekcija ne zatire senzibilizacije.

Naša zdravstvena služba je omogočila vsaki Rh negativni ženi zaščito pred senzibilizacijo. Če pomislimo, da so se ženam, ki so bile senzibilizirane, rodili težko bolni otroci ali celo mrtvi, vemo, kakšen uspeh je dosegla transfuziologija, ki se ne ukvarja samo z zdravljenjem, ampak tudi s preprečevanjem.

Plazmo oseb, ki imajo visoko količino protiteles proti zlatenici (hepatitis B), prav tako zbiramo in iz nje dobimo koncentrat teh protiteles — specifični imuni gama proti hepatitisu. Tega brizgamo osebi, ki se je zbolela z okuženim materialom, ali kako drugače prišla v stik z njim. Tako lahko preprečimo ali omilimo težko bolezen — hepatitis B. Tudi tako plazmo dobimo s plazmaferezo.

Danes je dospela v našo državo že vakcina, ki omogoča po treh vbrizganih v roko šest mesecev zaščito proti hepatitisu, oseba prične tvoriti protitelesa sama in postane neobčutljiva za bolezen.

Obstoje še vrste drugih specifičnih imunih gama globulinov, za katere v zdravstvu zbirajo plazmo, tako npr. proti noricam (varicella), ki je lahko pri težko bolnih otrocih komplikacija, ki se konča s smrtjo; proti steklini, proti klopnemu meningitisu, proti tetanusu in morda še kakšna.

Z razvojem medicine se razvija tudi transfuziologija, povečuje pa se potreba po krvi, ki jo, kot smo videli, predelajo v posamezne komponente.

S krvjo, ki jo darujemo, rešimo marsikatero življenje, preprečimo razne komplikacije in bolniku omogočimo, da se čimprej vrne na delo. Tega se mnogi delovni ljudje in občani tudi zavedamo, zato ne bi smeli biti med nami nikogar, ki je zdrav, da ne bi vsaj enkrat daroval krvi.

Kaj je z jeseniškim klubom samoupravljalcev in nekaj pripomb na njegov letošnji bilten

14. julija je minulo 10 let, odkar so delegati OZD, družbenopolitičnih organizacij in delovnih skupnosti v imenu skoraj 13.600 zaposlenih v občini ustanovili Klub samoupravljalcev Jesenice.

Kaže, da so na ta jubilej v klubu in tudi občinskem svetu ZSS Jesenice kar pozabili. Tudi sicer v jeseniškem klubu samoupravljalcev vlada pasivno stanje, za kar odgovorni nimajo opravčila.

Da glede očitane ne pretiram, naj navedem nekaj dejstev.

V pomladnih mesecih zadnjih dveh — treh let so izostale redne letne seje skupščine kluba samoupravljalcev. Tako so izostala poročila o rezultatih delovanja kluba, njegovih pomanjkljivostih in slabostih, odpadle so usmeritve za nove naloge in zastavljene cilje.

Opustilo se je financiranje dejavnosti kluba na načelih in osnovah svobodne menjave dela in so stroškovno obremenili finančni načrt občinskega sveta ZSS Jesenice.

Ob 27. juniju — dnevu samoupravljalcev Jugoslavije letos ni bilo prigodne slovesnosti in podelitve priznanj zaslužnim aktivistom na področju samoupravljanja in razvoja delegatskih razmerij.

Usahnilo je šest že uveljavljenih delovnih skupin, ki so pokrivale aktualna področja delovanja kluba, hkrati s tem pa so se odrekli 32 delavolnih strokovnih in družbenopolitičnih sodelavcev kluba.

Bilten je publikacija Kluba samoupravljalcev Jesenice in je vsako leto izšel ob praznovanju dneva samoupravljalcev Jugoslavije. V jubilejnem letu kluba je Bilten 87 izšel šele prve dni mesece avgusta.

To je le nekaj negativnih točk vsem, ki v zadnjih letih vedrijo in oblačijo v jeseniškem klubu samoupravljalcev.

Publikacija kluba tudi sicer zasluži, da jo kritično ocenimo.

Uredniški odbor je že v mesecu marcu zasnoval vsebino biltena, ki je med drugim upoštevala jubilejno leto kluba samoupravljalcev.

Za sodelovanje s prispevki je uredniški odbor v pisni obliki zaprosil 21 znanih družbenopolitičnih in strokovnih delavcev v občini. Prispevke jih je poslalo dvanajst, zato je vsebina biltena osiromašena, prispevkov pa niso poslali prav tisti, od katerih tega ne bi pričakovali.

Med avtorji prispevka v Biltenu 87 prevladujejo strokovni sodelavci iz družbene nadgradnje. Nekateri prispevki glede na svojo vsebino ne sodijo v bilten. Čeprav je bilo rečeno, da naj bo obseg prispevka tri tipkanje strani, je en primerik dolg celih 17 strani.

Žal v Biltenu ni prispevka o delovanju samoupravnih organov v OZD, skupščin nekaterih interesnih skupnosti, da bi s tem koristili izmenjavi samoupravljalških izkušenj.

Preseneča slaba ureditev in oprema Biltena 87. Izostalo je namreč kazalo z navedbo avtorjev in vsebine, pa tudi strani niso oštevilčene.

Zaradi tega prispevka Saša Vrdoljaka in Francke Thaler nimata vsebinske povezave. Opustili so tudi že tradicionalni ovitek biltena iz prejšnjih izdaj. S takim biltenom se njegov uredniški odbor ni izkazal.

Neresno izpade tudi zadnji odstavek uredniškega uvodnika: »Upamo,

da bo bilten s svojo vsebino uporabljal publikacija za bogatitev samoupravljalške prakse v občini.«

Vsebinska Biltena 87 se ne pokriva s prej citiranim upanjem uredniškega odbora.

Ni dvoma, da razmere v Klubu samoupravljalcev Jesenice terjajo sko-

rajšnje in učinkovite ukrepe. Verjetno brez ustreznih kadrovskih sprememb ne bo šlo. Kadri, ki jim je bila zaupano uresničevanje, poslanstvo in funkcija Kluba samoupravljalcev Jesenice, tega zaupanja niso upravičili. To dokazujejo dejstva.

Viktor Brun

Ob pričetku šolskega leta

Prvi dan pouka v šolskem letu 1987-88 je torek, 1. september 1987.

Tega dne se vsi učenci osnovnih šol v občini Jesenice zberejo na šolah. Učence prvega razreda — šolske novince — naj spremljajo starši. Za vse učence, razen učence prvega razreda osnovne šole Tone Čufar, je prvi dan pouka organiziran tako, da imajo najprej uvodni razgovor z razrednikom, nato pa pouk po urniku, zato naj pridejo s šolskimi torbicami.

Opozarjamo tudi na obvezen dopolnilni pouk, ki ga obiskujejo učenci, določeni ob koncu preteklega šolskega leta.

Tudi vse vzgojinarstvene enote v občini bodo začele 1. septembra z rednim delom.

Osnovna šola Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora

Učenci se zberejo pred šolo, in sicer učenci od 1. do 4. razreda ob 8.20, učenci od 5. do 8. razreda pa ob 7.30. Učence prvega razreda naj spremljajo starši.

Vsi učenci imajo tudi malico in kosilo.

Osnovna šola 16. december Mojstrana

Učenci od 1. do 8. razreda se zberejo ob 8. uri pred šolo, učenci prvega razreda v spremstvu staršev.

Vsi učenci imajo prvi dan pouka malico, kosilo pa od 2. septembra dalje.

Osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice

Učenci prvega razreda se v spremstvu staršev zberejo ob 9. uri v telovadnici.

Učenci 2. in 3. razreda ter učenci od 4. do 8. razreda, ki bodo prvi teden pouk obiskovali v dopoldanski izmeni, se zberejo ob 7.30 pred šolo.

Učenci od 4. do 8. razreda, ki bodo prvi teden pouk obiskovali v popoldanski izmeni, se zberejo ob 13.30 pred šolo.

Vsi učenci imajo prvi dan pouka malico, kosilo pa učenci 2. in 3. razreda — vsi ostali pa od 2. septembra dalje.

Osnovna šola Tone Čufar Jesenice

Učenci prvega razreda se v spremstvu staršev zberejo ob 10. uri v šolski dvorani.

Učenci 2. in 3. razreda se zberejo ob 7.30 na označenih mestih pred šolo.

Učenci I. izmene od 4. do 8. razreda se zberejo ob 8. uri na označenih mestih pred šolo.

Učenci II. izmene od 4. do 8. razreda se zberejo ob 9.30 na označenih mestih pred šolo.

Osnovna šola Karavanških kurirjev NOB Koroška Bela

Učenci prvega razreda se v spremstvu staršev zberejo ob 8.30 v jedilnici.

Učenci od 2. do 8. razreda se zberejo ob 8. uri pred šolo.

Vsi učenci imajo prvi dan pouka malico, kosilo pa od 2. septembra dalje.

Blejska Dobrava

Učenci prvega razreda se v spremstvu staršev zberejo ob 10. uri v učilnici v stavbi krajevnne skupnosti.

Učenci 2. razreda se zberejo ob 8. uri v učilnici v stavbi krajevnne skupnosti.

Osnovna šola Gorenjskega odreda Žirovnica

Vsi učenci od 1. do 8. razreda se zberejo ob 7.45 pred šolo, učenci prvega razreda v spremstvu staršev.

Vsi učenci imajo malico in kosilo od 1. septembra dalje.

Osnovna šola Polde Stražisar Jesenice

Vsi učenci od 1. do 8. razreda se zberejo ob 8. uri pred šolo, učenci prvega razreda v spremstvu staršev.

Vsi učenci imajo prvi dan pouka malico, kosilo pa od 2. septembra dalje učenci, ki bodo v podaljšanem bivanju.

Vzgojnoizobraževalni zavod Jesenice

»Učitelji in vsi delavci šol si bomo skupaj z vami prizadevali vzgojiti vašega otroka v dobrega človeka in poštenega državljan.«

Tako smo napisali v obvestilo, ki ga prejmejo otroci in njegovi starši ob sprejemu v prvi razred osnovne šole. In želeli smo s tem poudariti temeljne smotre vzgoje in izobraževanja, zajete v 18 alineah 4. člena zakona o osnovni šoli, ki nekako brezosebno naštevajo načine in možnosti za uresničitev tega cilja. Želeli pa smo tudi povedati staršem, da šola sama kot ustanova tega cilja ne more uresničiti, zato pričakujemo vso pomoč in podporo ne samo takrat, kadar naletimo na probleme, ampak ob vsakem času, pri celotni organizaciji življenja in dela šole. Še posebno je to pomembno v prvem razredu in v praksi opazimo, da tudi deluje najbolj v prvem razredu. Bolj ko otrok in učence odraščajo, bolj v šoli opazimo, da ta povezanost plahni in se prevečkrat osredotoči na gnev staršev nad šolo zaradi »krivice«, ki se je zgodila otroku. Premalokrat naletimo na to, da bi starši skupaj z učiteljem skušali priti stvari do dna in poiskati rešitev, ki bi v otroku ustvarjala občutek varnosti in skladnosti ravnanja.

V vsakem otroku je globoko v podzvesti zasidrana želja, da bi delal tako, kot od njega pričakuje okolje, da bi ustregel staršem in učiteljem. To mu zagotavlja varnost, ki je temeljna potreba vsakega človeka. Šele ko ima otrok občutek, da je varen, lahko razmišlja o tem, kako bo uresničeval vse ostale zahteve, ki jih preden postavlja okolje.

Ta varnost pa je predvsem v tem, da ga sprejemamo takšnega, kot je, z vsemi njegovimi dobrimi in slabimi lastnostmi. Mi odrasli pa moramo te lastnosti razčleniti tako, da uskladimo svoja pričakovanja z dejanskimi možnostmi, torej z otrokovimi prirojenimi in pridobljenimi lastnostmi, ki mu omogočajo, da bo tudi zares postal dober človek in pošten državljan.

Morda smo v preteklosti preveč poudarjali, da šola in z njo družba prevzema večino vzgojnih nalog. Vzgoja je kompleksna in komplicirana zadeva in pri njej moramo z lastnim vzorom, z vsem svojim znanjem in osebno angažiranostjo skladno delovati prav vsi — starši, učitelji, vsi drugi delavci v šolah in v družbi kot celoti.

Majda Malenšek

Krajevna skupnost Edi Giorgioni
Javornik — Koroška Bela

V A B I na praznovanje krajevnega praznika,

ki bo potekalo po naslednjem programu:

- sredo, 2. septembra, ob 19. uri: PESEM JE SVETLOBA — literarni večer ob 65. letnici rojstva Miha Klinarja;
- petek, 4. septembra, ob 17. uri: SPOMINSKA SLOVESNOST v Parku talcev na Koroški Beli (program izvajajo recitatorji OŠ Karavanških kurirjev NOB in mešani pevski zbor Svoboda II Trbovlje);
- ob 18. uri OTVORITEV RAZSTAVE likovnih del Janeza Ambrožiča — člana jeseniškega Dolika (v razstavnem prostoru KS);
- ob 19. uri SLOVESNA SEJA skupščine krajevnne skupnosti in podelitev priznanj OF in priznanj 4. september 41 (slavnostni govornik bo predsednik skupščine krajevnne skupnosti Milan Dornik, kulturni program pa bodo izvajali gostje iz rudarskih Trbovelj in folklorna skupina društva upokojencev Javornik — Koroška Bela);
- sobota, 5. septembra, ob 16. uri: SREČANJE z upokojenci 80-letniki v domu Društva upokojencev na Javorniku;
- sobota in nedelja, 5. in 6. septembra: REKREACIJSKA IN ŠPORTNA TEKMOVANJA (balinanje, tenis, lokostrelstvo, streljanje, šah, odbojka, košarka, mali nogomet).

Krajevna skupnost
in
družbenopolitične organizacije

RAČUNALNIŠTVO PRI NAS

mag. Neda Karba, dipl. ing.

Določanje kvalitete šarž surovega jekla z ekspertnim sistemom

KONSTRUKCIJSKA JEKLA — SKUPNO
KONČNI PODATKI PO
KVALITETNI IN KVANTITETNI ANALIZI

Č0200	18	0,224
Č0545	208	2,587
Č0645	266	3,309
Č0745	58	0,721
Č0200V	36	0,448
Č0261	147	1,829
Č0361	556	6,916
Č0362	542	6,742
Č0371	96	1,194
Č0461	378	4,702
Č0462	591	7,352
Č0463	141	1,754
Č0361S	415	5,162
Č0362S	453	5,635
Č0353S	17	0,211
Č0463S	186	2,314
Č0483	87	1,082
Č0482S	461	5,735
Č0261S	595	7,401
RSt37-2	559	6,954
QRSt37-2	68	0,846
Č0364	26	0,323

St44-2	176	2,189
Č0561	54	0,672
Č0562	510	6,344
Č0563	667	8,297
Č0562S	544	6,767
Č0563S	90	1,120
Č0562SCu	27	0,336
Č0564	67	0,833

Tabela številka 14

Gradnjo ekspertnega sistema sem izvedla s pomočjo sodelavcev Inštituta Jožef Stefan v več fazah. Iz posebej pripravljenih datotek kemičnih analiz za posamezne vrste jekel in programskega produkta za avtomatsko učenje s pomočjo učnih primerov smo naredili baze znanja za posamezne vrste jekel in skupno lupino ekspertnega sistema.

ASISTENT

ASISTENT (Kononenko 85) je sistem za avtomatsko gradnjo odločitvenih pravil oziroma sistem za avtomatsko učenje s pomočjo učnih primerov. Rezultat tega programa so

odločitvena pravila v obliki odločitvenih dreves. Implementiran je na računalniku DEC-10 (Računalniški center Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani).

ASISTENT je namenjen interaktivnemu delu. Uporabnik v dialogu s sistemom ukazuje sistemu, kaj naj naredi. Pri tem ga sistem opozarja na možne ukaze in ugotavlja uporabnikove napake pri tipkanju ukazov.

ASISTENT je sistem za avtomatsko učenje odločitvenih pravil v obliki odločitvenega drevesa na osnovi učnih primerov. Učni primeri so opisani z atributi in vsak primer pripada enemu od razredov. Vsak od atributov lahko zavzame eno od možnih vrednosti. Če za kakšen primer vrednost atributa ni znana, jo lahko označimo za »neznano«, če pa imamo primer, pri katerem lahko določimo atribut zavzame poljubno vrednost (vse vrednosti), potem označimo tako vrednost za »poljubno«.

ASISTENT na osnovi učnih primerov zgradi odločitveno drevo. Vozli v drevesu ustrezajo atributom, veje iz vozlov ustrezajo množicam vrednosti atributov in listi v drevesu ustrezajo razredom. Pri tem je najbolj pomembno število učnih primerov (več učnih primerov, boljše odločanje). Tudi za število atributov velja podobno: večje je število atributov, boljše je odločanje. Toda ta stavek ima eno lepoto napako. Pri atributih je poleg števila pomembna tudi njihova kakovost. To pomeni, da se morajo atributi dejansko nanašati na problem, ki ga želimo reševati.

ASISTENT je programski produkt, ki nam omogoča:

— naključno delitev datoteke s primeri (navadno jo razdelimo na učne in testne primere);

— testiranje zgrajenega pravila nad istimi (učnimi) primeri ali novimi (testnimi) primeri na štiri načine;

— večkratno ponovitev poskusa z naključno izbranimi testnimi primeri in izračun povprečja rezultatov vseh poskusov.

GRADNJA ODLOČITVENIH DREVES

Zgrajena so bila štiri odločitvena drevesa za naslednje družine jekel:

- avtomatna jekla,
- dinamo jekla,
- mikrolegirana jekla,
- konstrukcijska jekla.

Učni primeri so za vse štiri družine jekel vsebovali le rezultate kemičnih analiz (s prisotnostjo določenih kemičnih elementov: ogljik, mangan, silicij, žveplo, itd.). Če bi bili rezultati klasifikacije šarž surovega jekla le s kemičnimi analizami slabi, bi morali pri gradnji klasifikacijskih pravil s pomočjo ASISTENTA upoštevati tudi fizikalno-metalografske lastnosti jekla.

(nadaljevanje prihodnjič)

Milojka Žizmond — Kofol

Mali esej

Prezira, ker so čakale kdovekaj (mar bi pisala boljše literaturo, v njej je vse mogoče, jaz sem samo ubogi smrtnik, kako naj dohitim njene junake na konjih!), prezira, ker se je vsa tvoja pisemska korespondenca (pisati bom pa že še znal!) izkazala za ljubko malo laž. Prezira, ker si jo prezrl, ker nisi znal uzreti prave ženske, cele ženske, ti, ki lahko napišeš ep o ženski, če si vzameš dopust in proste termine. Naj vrag vzame zahtevnost ustvarjalke! Že davno bi jih bilo treba narediti za kuharice in medicinske sestre, kjer vsaj ne škodijo, če že niso koristne. Kako te lahko izniči bogata, pogumna in brezkompromisna ženska, ki še ni zatajila svojega spola! Na grmado z njo! Vedno smo jim javno pripravljene zapeti slavo, a v resnici morajo umreti! »A tega nisem rekel jaz! Če pa je kdaj to izustil veliki in priznani slovenski pisatelj, potem je bil govoto pijan ali v globoki krizi!«

A že berem dalje: »Kako spremenjati vlogo ženske, kako presegati neko danost, kako razčistiti s pojmom, ki ima negativen prizvok: s pojmom feminizma. Ta pojem je mnogokrat napačno razumljen, zlorabljen in poniževalen.« Le kaj sem mislila s tem? V naši družbi je vendar emancipiranost zaželeno. Ženskam so odprte univerze, delovna mesta, visoka stroka... Emancipacija nam je dovoljena tako kot vsakotedenski obisk pri frizerju, tako kot ločitev od nezvestega moža in da ne pozabim — poznam žensko, ki je kvalificirana požigalka vsega pristnega v človeku, pa kar naprej govori o Maci Jogan... Karkoli si že mislite ob tem...

Vse nam je dovoljeno — le izpostaviti se, dušo na vpogled dati, misli na papir položiti — le tega nikar! Bodi dama in ne naredi tega. Kupi si krilo na razporek. A svoje misli, svojo toplo sredico — tega nikar na ogled ne postavi. Pianistka morda. Pisateljica (razen, če se ne ukvarjaš z zgodovino) — nikoli!

Vendar se ženske borijo, sem napisala v tej recenziji. Navajala sem poglavje o radikalnem feminizmu in ljubezni, o seksualni politiki, o gramatiki patriarhata. Brezosebno, previdno, le z navajanjem dejstev. Pač pa vem, kako sem se sama zase poglabljala v vse to, na tihem, ko sem pokopala že spet en prazen dan in si ob prebiranju »DELA« rekla: »Ne, k sreči ne morem nikoli postati Jolka Milič.« Strah in utrujenost in apati-

ja sta govorila iz mene. Strah, da hočem več. Zavest, da mi z drugimi, močnejšimi, pogumnejšimi početi ne bo mesta, dokler ne bom postala neke vrste nihilist. Ko bom umrla zase, bom zaživela za druge. V spominu zazvenijo besede iz neke razvezne sodbe, ko je gromovniški sodnikov glas naštel nekaj naglavnih grehov neke tožeče stranke: »Za povrh pa se je ves čas ukvarjala... s pisanjem!«

Ne, čas je, da zavržem osnutke eseja, ki ne more postati esej, ker bi se morala zaustaviti na nešteti umesnih postajah, tu pa piše črno na belem: »Nenehen nadzor nad žensko je naravnan k njeni trajni infantilizaciji.« Kajti vse to sploh ne velja za nas! To sploh ni moj primer. Res je, da imamo Svetlane Makarovič in da jih imamo čisto radi, dokler nas obiščejo kot sindikalno darilo za 8. marec in se lokalni časopis razpiše le o glasbeni kvaliteti njihovega nastopa. Res je, da imamo nekaj pomembnih žensk na vidnih položajih — a od tam še nikoli niso spregovorile o pomembnih moških. Več ali manj so govorile le o otroškem varstvu, socialnem skrbstvu ali etnologiji. Vidite, zato pa jo študiram, etnologijo.

Od svoje urednice sem se — recimo — poslovala le začasno. Dala sem ji celo domačo telefonsko številko. Obe veva, da sem se poslovala dokončno. Poslovala sem se od malih bifejev, meke literarnega ustvarjanja mlajše generacije. Napisala novoletno čestitko režiserju, ki je — dobro misleč — uničil mojo prvo gledališko predstavo. Morda bi se začela zadovoljno starati, če ne bi ondan... Prizorišče: market. Akterji: novoletni nakupovalci. Vzdusje: Aveniki, po zvočniku. Vsebinska: praznost, ki smo jo navesili na novoletne jelke. Postikana gospa izmenja novoletne želje z znanim violončelistom, mu zaželi uspehov. »Uspehi so ali niso,« reče on. »Le Matilda bo zanesljivo.«

Lahko bi bila anekdota. Če me ne bi nekoč v šoli vpeljeval v svet umetnosti. Sam umetnik. Zdaj odhaja k drugi blagajni v istem marketu. Da mu ne bi še kdo želel uspehov. Zaznamovan z uspehi, a tudi s samoto. Nenadoma je zgrbljen. In se spomnim davnega silvestrovanja z znanim slikarjem, ki je umrl mlad in nedorečen. Nenadoma nas vse vidim zgrbljene, nedorečene.

Tako spet hitim k papirju, kam bi drugam.

svetlik, žarkosredec, življenjebudec, živodar, svetlostrelec, dnevobudec, nebohodec, potosij, danosvetek, sijajček, žarkar, žarec žarkodel, luček toplosev, žarkosej, svetožar, živo-sej(ec), žarkobivec, svetodalj, zemljogrelec, bodidan, živoklic, potožarec, kozmosred, bogosij, toplotec, kozmosij

Razlage

Svetlik svetlika in žari, po njem oblike svet dobi.

Žarkosredec sredi neba hoče priti v sredino sveta.

Življenjebudec nad življenjem bdi, pod njim vse klije, bije, zeleni.

Živodar svetlobo podari, za tisto, kar v zelenem listu se zgodi.

Svetlostrelec pušči prsi, tja, kjer se predolgo spi.

Dnevobudec noč zdani, zemljo ogreje in ljudi.

Nebohodec po nebu potuje, daleč za goro domuje.

Danosvetek zjutraj me zbudi, ko posveti mi v oči...

Luček zjutraj prvi vstane: in zaspanec očke mane.

SONCE

Žarkar kar naprej žari, z žarki žar prinaša vsemu, kar živi.

Žarec nič ne reče oprosti, kadar te opeče.

Žarkodel iz žari žarke naredi.

Sijajček nebo pordeči, kadar vstaja ali spat hiti.

ČLOVEK

Dela, misli in trpi, svet podira in gradi.

OTROK

Skače, joče, se smeji, poje, dela, se uči, ko odraste, ga več ni...

SONCE JE LAHKO...

bog bogov, lunin ljubimec, vladar neba, stvarnik sveta, oče devetih (desetih?) otrok, bog brez rok in nog, žareča glava, ognjena bomba, oko vesolja,

ognjeno testo, dvorec življenja, žareči zaklad...

Razlage

Lunin ljubimec je vladar neba in stvarnik sveta.

Oče devetih (desetih?) otrok je žareči zaklad brez rok in nog, z žarečo glavo in očesom vesolja.

Bog brez rok in nog, z žarečo glavo in očesom vesolja, je oče devetih (desetih?) otrok.

Bog bogov je ognjeno testo...

Ponoči je stvarnik neba lunin ljubimec.

Ognjena bomba je žareči zaklad.

V dvorcu se mesi ognjeno testo.

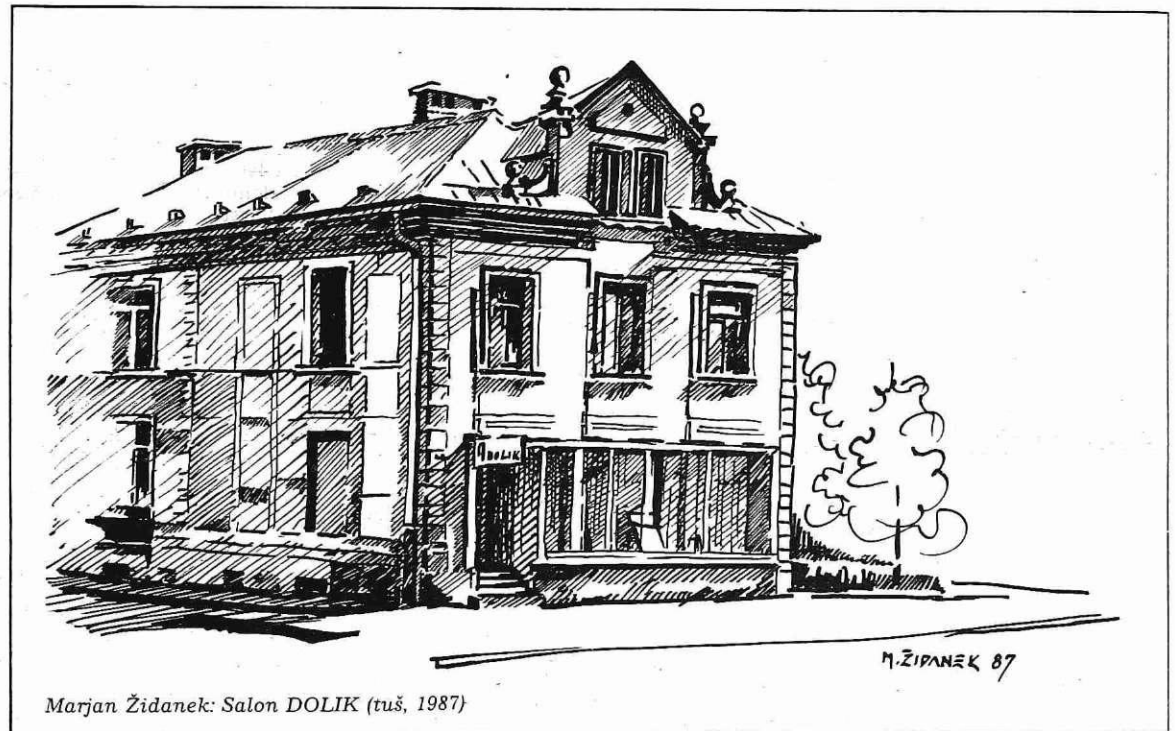
Iz dvorca življenja nas gleda oko vesolja.

Dvorec življenja je ognjeno testo, ki se mesi v ognjeno bombo.

Sonce

Bog bogov, stvarnik neba in vladar sveta, lunin ljubimec in oče devetih (desetih?) otrok, žareči zaklad brez rok in nog, z žarečo glavo in očesom vesolja, je dvorec življenja: kjer se mesi ognjeno testo v ognjeno bombo.

Literarni krožek Osnovne šole Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora (Skupinsko delo)

Marjan Židanek: Salon DOLIK (tuš, 1987)

Jože Vidic

8

Pekoče poletje leta 1942

Vodili so jih v begunjsko bolniško sobo kazat, kaj zmorejo njihovi biči. Nekateri v tej sobi so od mučenja in groženj zblazneli. Vodili so jih tudi v Drago, kjer so morali biti pri streljanju talcev. Vse te grozote naj bi slehernega prisilile, da bi odtistihmal delal za gestapo. Te srhljive resnične predstave naj bi popolnoma zlomile voljo, vest in razsodnost.

»Če ne boš delal po naših navodilih, te čaka podobna usoda,« so grozili in nihče ni pomislil, da se šaljijo. »Zaprli, mučili in ubili ali razselili bomo tvoje starše, brate in sestre, hčerke in sinove, vse, vse...«

Barbara Ušeničnik mi je v Podgori povedala:

»Nekega spomladanskega dne 1942 je prišel brat Jože domov. Takrat je bila še živa mati Marija. Zjutraj ga je mati vprašala: Jože, kaj je s teboj? Vso noč si govoril, se prepiral, premetaval, kričal, saj sploh nisi spal. Nekaj strašnega se godi v tvojem srcu. Povej, česa, koga in zakaj se tako bojiš?

Mati, ubili me bodo. Ubili, ubili, je ponovil, a vzroka ni povedal.

Jože Mur se je moral vsakih nekaj dni zglašiti v gestapovski pisarni na Bledu in poročati, kaj govorijo ljudje, snujejo, kdo se s kom druži, če je vzpostavil zvezo z OF in partizani. Preplašen je odhajal na Bled, še bolj pa prihajal nazaj domov, kajli grožnje so se stopnjevale. Zakaj se še ni povezal s partizani, s partijsko celico in OF na Jesenicah? Hoteli so ovadne, podatke in razkritja. Teh pa od Jožeta niso dobili. V begunjskem zaporu je pod pritiskom res privolil, da bo delal zanje, a že tedaj je v srcu vedel, da kaj takega ne bo zmogel. Nijam zveze, ne morem dobiti zveze, ljudje so po teh streljanjih in množičnih odgonih v taborišča preplašeni. Zavlačeval bo, saj bo vendar kmalu konec vojne.

Dvajsetega junija 1942 je skupina borcev Cankarjevega bataljona s ključem odvila že-

lezniške vijake in z dolgimi koli premaknila železniške tire med postajama Kočna in Blejska Dobrava. Pripeljal je vlak s premogom in iztiril. Železniški promet je bil za nekaj časa ustavljen. Jožeta so poklicali na Bled. Težko, zelo težko je odšel od doma. V mislih so mu švigale grožnje, ki jih je moral vsakič poslušati na Bledu: Saj nisi bebec, da nič ne veš. Ustrelili te bomo, tvojo ženo in sina pa poslali v kako taborišče, ki ima krematorij. Dolgo se je poslavljajal od sina in žene.

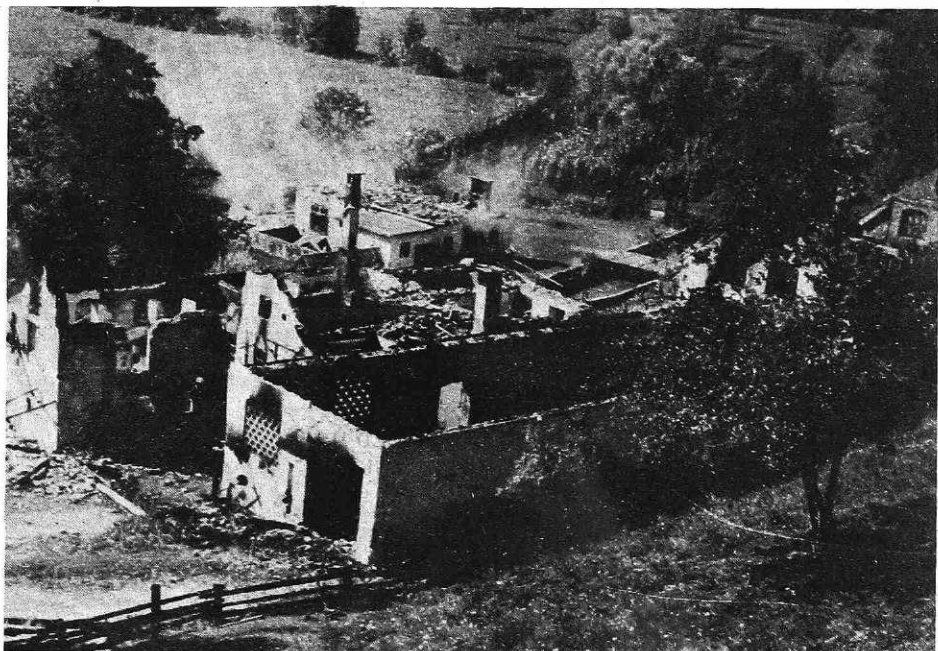
Jožetova žena Kati Mur mi je na Hrušici povedala:

»Mož mi je povedal, kakšno delo so mu naprtli gestapovci in tudi to, da nikoli nikogar ne bo izdal, rajši bo sam umrl. Pa tako goreče je ljubil dom. Ko se je zadnjič poslavljajal, čeprav mu nihče ni rekel, da se ne bo več vrnil z Bleda, je nazadnje stopil še v svinjak in se poslovil od prašiča z besedami: Redil sem te, ti čistil svinjak, jedel te pa verjetno ne bom. Obsodili me bodo, ker ne vem, kdo je bil pri sabotažni akciji na železniški progi.

V Kočni je vstopil na vlak in se odpeljal na Bled. Nikoli več se ni vrnil domov. Njegova zla slutnja, mora, ki ga je tlačila vse noči, se je uresničila.

Bilo je na svetega Jakoba dan, 25. julija 1942. Vaščani Bistrice pri Naklem so se pripravljali na semanji dan, vaški praznik. Ženske so pekle potice in cvrle krofe, kuhale suho meso in pekle sveže meso, ki mora biti že zvečer na mizi. Otroci so pasli živino in se igrali na poljih in travnikih, dekleta so ribale sobe in pospravljale po hiši, moški pa dvorišča in hleve.

Bila je sobota, a semenj se vedno praznuje na nedeljo, zato so naslednjega dne vsi pričakovali goste. A so prišli že zvečer ob mraku. Nepovabljeni. Z blejske smeri se je Bistrica bližala 80-kamionska in avtobusna policijska kolona policistov, ki so šli v ofenzivo proti partizanom v Selško in Poljansko dolino. Na drugem koncu vasi, na vrhu bistriškega klanca, ki mu domačini pravijo Jurčkov klanec (to je na stari in ne na sedanjih cesti skozi Bistrico), je kolono napadla partizanska zaseda in v osebem avtomobilu ubila dva kapetana. Policisti so se pri pričanju masčevali nad domačini. Najbrž nikoli ne bomo zvedeli, po kakšnem ključu ali »pravilniku« so izbrali tri najpremožnejše hiše, iz

Požgana Bistrica

katerih so takoj pobili devet moških, ženske in otroke nagnali iz postelj, hiše z gospodarskimi poslopji pa zažgali.

Tako se je tragično končal semanji dan, še predno se je začel. Zjutraj je bila nedelja, ljudje pa si niso upali iz hiš. Na pogoriščih je še telo, trupla so ležala po dvoriščih.

Naslednjega dne je policijski štab na Bledu ugotovil, da je bilo masčevanje za dva padla kapetana premajhno. Izmed begunjskih zapornikov so izbrali še petdeset žrtev in jih čez tri dni odpeljali v bistriški klanec ter tam postrelili. Med njimi je bil tudi delavec železarne Jože Mur.

Med ustreljenimi v Bistrici je bilo sedem vaščanov iz Ljubnega in dva iz Ribnega. Največ postreljenih je bilo s Pristave, majhne vasi pri Trziču. Devet so jih postrelili. Vse so aretirali 9. julija in so bili v zaporu le 19 dni.

Izmed vseh družin s Pristave je bila najbolj prizadeta Purgarjeva. Človeku srce drhti, ko se spominja, poslušaj ali bere o tragediji te družine. V bistriškem klanecu so bili med petdesetimi talci 65-letni Jože Purgar in njegovi trije sinovi: 22-letni Maks, 36-letni Peter in 38-letni Jože. Oče in dva njegova sinova so delali na žagi blizu železniške postaje Trzič.

Vasi gorijo, vaščane pobijajo

Vsem nam je najbolj znana tragična usoda vaščanov Dražgoš po dražgoški bitki, o požigih drugih vasi pa vemo manj. To je razumljivo, ker se vsa leta po vojni največ piše o Dražgošah.

Opisal sem, kako so Nemci osmega julija 1942 na Čegelskih streljanih Tržičane, njihove družine pa izgnali v taborišča.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Predsedstvo občinskega komiteja ZKS Radovljica je pred dnevi razposlalo vsem osnovnim organizacijam ZK v občini sklope in stališča, ki jih je sprejel komite na zadnjih dveh sejah v juliju in juniju. Poleg tega so osnovne organizacije oziroma njihove sekretariate opozorili na naloge, ki jih terjajo jeseenske priprave za sklope volilno-programskih sej osnovnih organizacij ZK. Te bodo potekale v letošnjem novembru in decembru.

● Zaradi sodelovanja v oboroženem odporu so Nemci 24. avgusta 1941 ustrelili prvih pet talcev v Ljubnem. Ta dan že 34 let v Ljubnem slavijo kot krajevni praznik. Proslava je bila v soboto, 22. avgusta, v domu TVD Partizan. V programu so nastopili učenci tamkajšnje podružnične osnovne šole, komorni moški zbor DPD Svoboda Podnart in člani KUD Ljubno. O pomenu praznika in razvoju KS Ljubno je spregovoril predsednik skupščine KS Ciril Azman. Ob tej priložnosti je tudi podelil letošnja priznanja zaslužnim družbenopolitičnim delavcem: Pavlu Lambergarju, Lovru Markovcu, Mitru Mladenoviču in Antonu Prestlju. Priznanje je prejela tudi samoupravna interesna komunalna skupnost občine Radovljica za uspešno sodelovanje in pomoč pri ureditvi zazidalnega načrta za naselje Posavec.

● Osmega avgusta so slavili občinski praznik v pobrateni občini Brus v Srbiji, v spomin na ta dan leta 1944, ko so enote NOV Jugoslavije osvobodile te kraje. Na slovesnostih je sodelovala tudi dvočlanska delegacija radovljiške občine.

● Centralni delavski svet TOK Gozdno gospodarstvo Bled je na izredni seji v avgustu sprejel sklep, da morajo zasebni lastniki gozdov zaradi množičnega pojava lubadarja nemudoma pospraviti vse hirajoče dreve in spraviti les do ceste, kjer ga bodo lahko prevzeli tovarnjaki. Delavski svet je določil tudi odkupni rok. Če lastniki tega ne bodo zmogli, bo vsa potrebna dela opravilo Gozdno gospodarstvo Bled za minimalno ceno 5 odstotkov vrednosti lesa.

● Člani krajevnega odbora zveze borcev NOV Bled so na zadnji avgustovski seji obravnavali tudi vsebino »Odprtega pisma Mariji Staretovi«, ki ga je v Gorenjskem glasu objavil Janez Svobljak v prilogi Odprte strani 10. julija 1987. Blejski borci so odločno obsodili takšno žaljivo in podcenjevalno pisanje. Svoje stališče o tem so posredovali uredništvu Gorenjskega glasa ter občinskemu odboru ZZB NOV Radovljica.

● V vojašnici na Rudnem polju na Pokljuki je bila pod poveljstvom rezervnega majorja Janeza Varla na 14-dnevem vojaškem urjenju in usposabljanju skupina 93 mladincev in mladink iz jesenjske in škofjeloške občine; 15 mladincev je prišlo tudi iz radovljiške občine. Na urjenju so bili mladinci in

mladinke, ki ne obiskujejo šol usmerjenega izobraževanja. V drugi izmeni do konca avgusta so na usposabljanju mladi iz kranjske in tržiške občine.

● Na vsakoletni gozdni šoli ob Bohinjskem jezeru, ki jo organizira Zveza tabornikov Slovenije, so letos organizirali štiri tečaje za lokostrelce začetnike, vaditelje, učitelje in sodnike, ki so zelo dobro uspeli. Strokovno vadbo je organizirala slovenska lokostrelska zveza.

● RTV Ljubljana je v avgustu podelila turistični nagelj ALC Lesce. V obrazložitvi je rečeno, da so člani ALC ne zgolj odlični športniki in sposobni organizatorji, ki si z lastnim prostovoljnim delom ustvarjajo sredstva za svojo dejavnost, pač pa znajo poskrbeti tudi za turistično plat svoje dejavnosti. Zanjeta leta prihaja v Lesce vse več tujih turistov s svojimi jadrnimi letali, ker jim v ALC omogočajo vleko in druge pogoje za poletanje. Letos je prvič tujcem dovoljen tudi prelet prek meje, kar gre pripisati vztrajnim prizadevanjem vodstva ALC Lesce.

● Kot zatrjujejo pristojni, bo do 1. septembra letos pripravljena vsa potrebna dokumentacija za gradnjo stanovanj v Poddobravi in Begunjah; 15. septembra pa naj bi graditelji že lahko prevzeli parcele. Družbena najemna stanovanja naj bi bila po planu zgrajena do konca leta, stanovalci pa se bodo lahko vselili najkasneje do 20. februarja 1988. Elan je odkupil 33 stanovanj in 17 parcel za svoje delavce.

● OZD s področja gospodarstva v radovljiški občini načrtujejo za leto 1987 okoli 180 % več naložb kot lani, v znesku nad 25,5 milijard din. Kaže pa vendarle poudariti, da so OZD vsako leto (razen lani) optimistično načrtovali, načrtov pa niso izpolnjevali. Delež gospodarskih naložb v občini lani je bil 16 % od bruto dohodka, letos pa je predvideno, da se bo ta delež povečal na 122 %.

● Tehnična struktura načrtovanih gospodarskih naložb v občini Radovljica letos kaže, da se povečuje vlaganje v objekte ter zmanjšuje v opremo, predvsem uvoženo. Letos je predvideno 45 % vseh naložb v gradbene objekte, 30 % v domačo in 20 % v uvoženo opremo.

● Od vseh 11.650 zaposlenih v gospodarstvu radovljiške občine jih je največ v industriji, in sicer 7.050. V gostinstvu in turizmu je zaposlenih 1.440, v negospodarskih dejavnostih pa je bilo ob polletju zaposlenih 1.425 delavcev, od teh kar 630 v zdravstvu in socialnem varstvu.

● Turistično društvo Radovljica ima na svojem območju v zakupu že vrsto let sto ležišč za turiste, ki se odločajo za zasebne sobe. Polovico teh ležišč imajo na voljo tudi pozimi in v drugih izvensezonskih mesecih. Že maja in junija so imeli vse sobe redno zasedene, sicer pa je ob polletju zabeležena kar 40 % rast nočitev v primerjavi z lanskim letom.

● V kampu Šobec pri Lescah so tudi letos po številu gostov prevladovali Nemci, po številu nočitev pa gostje z Nizozemske. Junija in julija je bilo tudi veliko Dancev, nekaj manj Francozov in Švedov. Avgusta pa so vodili Nemci, Nizozemci in Belgijci. Leški kamp je zaradi svoje urejenosti najvišje uvrščen tudi v njihovih katalogih.

● Radio klub Pokljuka iz Gorij pri Bledu že 14 let uspešno opravlja svoje poslanstvo in spada med najboljše v občini. Nodolgo tega so kupili novo sprejemno — oddajno radijsko postajo, s katero bodo lahko vzpostavljali radijske zveze tudi z radioamaterskimi sateliti. Denar za nakup nove postaje so prispevali: sekretariat za ljudsko obrambo in štab teritorialne obrambe občine Radovljica, KS Gorje, LIP Bled in Železarna Jesenice.

● Gorska reševalna služba pri Planinskem društvu Bohinj slavi letos štiridesetletnico obstoja in uspešne dejavnosti. Jubilej so počastili že 1. avgusta s prikazom reševanja ponesrečenca iz stene. Prikaz so uprizorili »Pod skalco«, kjer se je zbralo veliko število domačinov in turistov. Po prikazu so pripravili družabno srečanje.

● V okviru letošnjih poletnih iger v Bohinju, ki so jih načrtovali ob 80-letnici turizma v tem kraju, so pripravili že številna narodopisna, kulturna, rekreativno športna in druga družabna srečanja in prireditve. Zelo uspela je kresna noč, kot bo tudi vsakoletni kravji bal. Organizirali so teniški turnir, v septembru pa je na programu triatlon jeklenih, oktobra pa srečanje ovčarjev. Večina prireditev je »Pod skalco« ali ob jezeru.

● Znamenito ljudsko igro Miklova Zala, ki jo je v avgustu šestkrat uprizorilo slovensko ljudsko gledališče Samorastniki s Koroške, si je ogledalo tudi veliko prijateljstvo koroških Slovencev iz radovljiške občine. Poseben avtobus za ogled predstave v Svatnjah pri Šentjakobu so organizirali v KS Mošnje in na Zvezi kulturnih organizacij Radovljica.

● Kar 60 odstotkov državne veslaške reprezentance za svetovno prvenstvo v veslanju v Københavnu bodo predstavljali blejski veslači. To so posadke dvojca brez krmarja ter četverca z in brez krmarja. Priprave vodi član strokovnega sveta Stanko Slivnik skupaj s trenerjem blejskih reprezentantov Milošem Janšo. Na svetovnem prvenstvu bodo nastopili blejski veslači: Mirjanič, Mujkič, Ferčej, Prešeren, Krašovec in Janša.

● Za dan graničarjev 15. avgust so tudi letos v radovljiški vojašnici heroja Tončka pripravili vojaško proslavo. Udeležili so se je razen pripadnikov JLA tudi predstavniki skupščin in DPO gorenjskih občin, predstavniki nekaterih delovnih organizacij, ZRVS, milice in upokojenih starejših JLA. Proslave so bile tudi na karavlah, kamor so povabili svoje goste.

Kaj goste najbolj zanima?

Turistični informacijski biroji so posejani širom naše lepe dežele, da skrbijo za raznovrstne informacije, po katerih sprašujejo domači in tuji gostje.

Največje povpraševanje je po različnih zemljevidih in vodičih. Predvsem tujim gostom na Jesenicah prodajo največ turističnih zemljevidov Slovenije in Jugoslavije. Zemljevid Alpe — Jadran, na katerem je vsa Slovenija, Hrvatska z vso našo obalo, vsa Avstrija, gornji del Italije in Bavarska, se jim navadno zdi predrag (3.000 din), zato ga redko kdo kupi, vsak pa si ga rad ogleda. Zemljevide Jugoslavije, Slovenije, Gorenjske in jesenjske občine ima društvo tudi v izloženem oknu, da si vsak lahko najde pot do kraja, kamor je namenjen.

Mnogokrat gostje sprašujejo tudi po sobah za prenočevanje, o njihovi ceni, kje se dobi dobra hrana, kje so trgovine za obutev, obleke, perilo, prehrano, kje so mesnice in podobno. Vsak, ki pride v biro, rad vzame prospekt jesenjske občine, Kranjske gore, Mojstrane, Bleda, Bohinja, slovenske in naše celotne obale. Tudi prospekt Ljubljane in vodič po njej je iskan. Gostje, ki letujejo na Koroškem, se predvsem zanimajo za naše morje, mladi, ki se ustavijo za kakšen dan na Jesenicah, pa žele videti naše zanimivosti. To so spominški park, Kosova graščina, Tehnični muzej in pa narcisno področje v Planini pod Golico. Informator mora biti res na vse pripravljen. Planinci, predvsem tuji, sprašujejo tudi, kakšno bo naslednji dan vreme, gostje se prikolicami iščejo plin. Za to in kje so črpalke za bencin brez svinca, je

pred kratkim Petrol izdal dve pregledni karti za celotno Jugoslavijo. Tujci in domačini se tudi zelo zanimajo za oba muzejska vlaka. Karte za vlak Jesenice — Kanal se dobe pri vodstvu kolodvorske restavracije, za muzejski parni vlak iz Bač na Koroškem do Bohinjske Bistrice pa jih je moč dobiti v recepciji ob Baskem jezeru in v Šentjakobu na Koroškem.

Bolj redka pa dokaj zahtevna so vprašanja o vožnji trajektov z daljmatinske obale v Italijo. Jadrolinija ima vzpostavljeno progo Zadar — Ancona. Vračajoči sprašujejo, kje se v Avstriji in Italiji plača cestnine.

Japonska študentka z velikim nadržnikom in dvema potovalkama je spraševala za pot in prevoz do različnih naših mest. Njihova imena je imela napisana v latinici, kaj je tam zanimivega, pa v japonščini.

V informativno pisarno vsak dan pridejo novi ljudje, ki postavljajo

vedno nova vprašanja. Mnogokrat iščejo servise za popravilo avtomobilov in nadomestne dele za svoja vozila. Pri tem priskočijo na pomoč prodajalci trgovine Slovenija-auto. Gostje, ki se že vračajo, navadno žele pripraviti dinarje za razne prehrambene artikle, pijačo, sadje, pa tudi za čevlje in oblačila. Te dnevno srečujemo po naših trgovinah, tržnicah in še drugod. Ker se pogosto kritizira naš odnos do gostov, naj povejmo, da letos pri turističnem društvu še ni bilo pritožb. Splošno pa je znano, da tudi gostje niso zadovoljni z našimi cestami. Na Jesenicah imamo tudi zelo stare in dotrajane hotele, ki današnjim zahtevam turizma ne ustrezajo več. Skoraj vsak tuj gost najprej vpraša, če ima soba tudi kopalnico. Takega »razkošja« pa jesenjski hoteli in tudi številni lastniki zasebnih tujskih sob ne poznajo. Če hočemo, da bo šel naš turizem v korak s turizmom v sosednjih razvitih deželah, bomo morali pomisliti tudi na to.

Branko Blenkuš

75 let GRS Kranjska gora

V Kranjski gori so proslavili 75-letnico postaje gorske reševalne službe. Na proslavi je bil med številnimi gosti navzoč tudi član predsedstva SFRJ Stane Dolanc. Delo postaje je neločljivo povezano z začetki razvoja te humane službe v Sloveniji. Leta 1912 so v Kranjski gori ustanovili prvo slovensko reševalno postajo v okviru takratne podružnice Slovenskega planinskega društva. V vseh teh letih pogumni reševalci pomagajo ponesrečenim planincem na gorskih poteh in alpinistom tudi v najtežje dostopnih stenah in previsih.

Na proslavi je načelnik postaje Marjan Lavtizar orisal zgodovino dejavnosti postaje v 75 letih. Še posebej je poudaril številne akcije v povojnem obdobju. V zadnjih 40 letih so gorski reševalci opravili več kot 200 težjih in lažjih reševalnih ak-

cij in skupaj sto poizvedovalnih akcij. Stalno skrbijo za strokovno usposobljenost na letnih in zimskih tečajih. Pomagajo pri vseh največjih smučarskih prireditvah v Kranjski gori in reševanju ponesrečenih smučarjev.

Na proslavi so podelili več plaket številnim organizacijam za sodelovanje in pomoč. Ves čas tesno sodelujejo s postajami milice v Kranjski gori in na Jesenicah in enoto letalske milice na Brniku, s sosednimi postajami gorske reševalne službe, Skupščino občine Jesenice, Železarno, Elanom Begunje in drugimi organizacijami.

Ob 75-letnem jubileju so v prostorih osnovne šole v Kranjski gori odprli razstavo o zgodovini postaje, prikazali pa so tudi reševanje na Vršču.

J.R.

Prenovljena oblika in vsebina Slovenskega vestnika iz Celovca

Slovenski vestnik je začel izhajati kot glasilo OF koroških Slovencev že med NOB, po vojni pa kot glasilo Zveze slovenskih organizacij iz Celovca.

Vsa povojna leta je časopis izpovedoval odločno voljo za boj proti potujčevanju in sproti obveščal naše zamejce in rojake v matični domovini o vseh pomembnejših dogodkih na južnem Koroškem. Letos pa so glasilo še posodobili in prenovili dosedanje obliko. Konec julija je že izšla prva prenovljena številka Slovenskega vestnika. List ima povsem novo obliko, bogatejšo in pestrejšo vsebino in večji obseg. Cilj Slovenskega vestnika je postati široka tribuna za demokratično razpravo o narodnostnih, političnih, kulturnih in gospodarskih vprašanjih ne samo na Koroškem in v Avstriji, temveč tudi v skupnem slovenskem prostoru. Uredništvo obljublja, da bo Slo-

venski vestnik izhajal s posebno priložnostjo, v kateri bodo namenili posebno pozornost dogajanju v prostoru Alpe — Jadran.

Uredništvo in sodelavci tega zamejskega glasila so prepričani, da bo vzbudil večje zanimanje tudi med bralci v matični domovini, zato zlasti iz obmejnih občin pričakujejo čimveč novih naročnikov.

Vsekakor bi morale biti naročene na ta časopis vse gorenjske občine, oziroma družbenopolitične organizacije, SIS, delovne organizacije in šole. Tudi v knjižnicah oziroma čitalnicah ne bi smelo manjkati Slovenskega vestnika, kot tudi ne drugih časopisov zamejskih Slovencev.

JR

Samostojni razstavi Rudolfa Arha

V prostorih podjetja LIP na Rečici pri Bledu si lahko od 24. avgusta do 25. septembra ogledate 57. samostojno razstavo Rudolfa Arha, člana jesenjskega Dolika, na temo »Štori in korenine«.

58. samostojno razstavo likovnih del istega avtorja na temo Gorenjska kmečka hiša pa si lahko ogledate v upravnem poslopiju Elana Begunje od 1. septembra do 2. oktobra.

VIZ — TOZD DELAVSKA UNIVERZA VIKTOR STRAŽIŠAR JESENICE vpisuje v naslednje izobraževalne oblike:

splošno izobraževanje

- osnovna šola za odrasle (šolanje je brezplačno),
- tečaje tujih jezikov za odrasle:
- začetni in nadaljevalni tečaj nemščine in angleščine,
- začetni tečaj italijanščine,
- začetni tečaj francoščine,
- tečaje nemščine in angleščine za predšolske in šoloobvezne otroke,
- tečaj slovenščine za tujce in občane iz drugih republik,
- tečaj šivanja in krojenja, začetni in nadaljevalni,
- tečaj avtogennega treninga,
- tečaj strojnega pletenja,
- tečaj ročnega pletenja,
- tečaj kuhanja;

strokovno izobraževanje

- tečaj strojepisja,
- tečaj knjigovodstva za obrtnike,
- tečaj za skladiščnike,
- tečaj varstva pri delu,
- tečaj požarne varnosti,
- tečaj higienskega minimuma;

univerza za tretje življenjsko obdobje

- jezikovni krožki:
- nemščina,
- angleščina,
- francoščina.

V razpisane izobraževalne oblike vpisujemo vsak dan, razen sobote, od 6. do 14. ure. Prijavite se lahko tudi po ☎ 81-072.

Aktiv vezistov NOV pri OO ZZB NOV Jesenice vabi

vse nekdanje borce Jeseniško-bohinjskega odreda, člane skupščine vezistov in kurirjev SR Slovenije, člane področne sekcije vezistov NOV Gorenjske, predstavnike ZZB NOV Radovljica in Jesenice, pokrovitelje PTT Kranj, člane sekcije telegrafistov in šifererjev NOV pri RTV Ljubljana, člane zveze radioamaterjev Slovenije, klub radioamaterjev »Železar« in posameznike, učence osnovne šole Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora in mladino jesenjske občine

na tovariško spominsko srečanje, ki bo v soboto, 12. septembra ob 10. uri na Vogarju.

Prevoz organizira vsak sam. Prireditveni odbor

Slikar Stane Žerko razstavlja v galerijskih prostorih Kosove graščine

V sredo, 2. septembra, ob 19. uri vabimo ljubitelje slikarstva k otvoritvi razstave del slikarja Staneta Žerka iz Škofje Loke. Otvoritev bo s koncertom popestril moški komorni zbor DPD Svoboda Podnart pod vodstvom dirigenta Egija Gašperšiča. Razstavo spremlja katalog in bo odprta do 3. oktobra.

Če se ozremo na likovno ustvarjanje Staneta Žerka od začetka do danes, bomo odkrili zanimivega slikarja, ki se vedno znova vrača k začetkom svojega ustvarjalnega postopka. Toda v dvajsetih letih njegovega delovanja bi danes, ko že lahko iz nekoliko bolj oddaljenega zornega kota motimo na Žerkovo delo, odkrili v glavnem tri cikle. Ti se med seboj prepletajo in se dvigujejo eden nad drugega v kvalitetni rasti. Razumljivo je, da Stane Žerko, ki je po svojem notranjem ustroju »klasik«, ki je slikar, kateremu je prirojena težnja za sintezo, za ravnotežjem, za tisto dokončno likovno rešitvijo, stremi in išče takšen končni efekt in estetski užitek, kateremu ne bi mogli ničesar več dodati. Pot do takšnega ustvarjalnega viška pa je seveda dolga in težka in zaradi tega je popolnoma razumljivo, da ne more povsem opustiti tistega problemskega kroga, ki ga je enkrat že obravnaval, ga celo dorekel, toda vedno ostane še možnost nadaljevanja, dopolnjevanja, iskanja novih variant in zato se vedno znova vrača v ta ali oni sklop in začenja znova. Zanimivo je, da se ti Žerkovi krogi, ciklusi nekoč pokrivajo s slikarskimi tehnikami, z grafičnimi prijemi, s katerimi Žerko poustvarja motivno izhodišče. Stane Žerko je od prvih barvnih poskusov tam okoli leta 1968, ko se

je, tako kot še marsikateri drugi začetnik, ukvarjal šele s težavami prenašanja motiva na slikarsko površino, kmalu opustil veristično prepisovanje krajine in prešel na področje črno-bele grafike, tako rekoč najplemenitejše zvrsti v svetu grafike. V lesorezu in linorezu je našel prvič svoj izbrusen in čisti likovni stavek. Krog črno-belega lesoreza je kmalu izpopolnil z barvnim lesorezom in mu dodal v novejšem času tudi monotipijo. Ob grafiki pa je razvijal še tretji krog akvarelnega slikarstva. Kar je dosegel v črno-belem lesorezu in v monotipijah, je prenašal v akvarele in izkušnje, ki jih je dobil z akvarelom, z barvami, skušal prenašati v monotipijo in tudi v barvni lesorez. Ko se tako ti krogi Žerkovega likovnega ustvarjanja prepletajo in se vedno znova plemenitijo z dosežki ene tehnike in s prenašanjem v drugo, opazno raste tudi kvaliteta.

Pri obravnavanju Žerkovega slikarstva nimamo ob ugotovitvah, kaj je primarno in kaj drugotnega pomena. Ali je na prvem mestu akvarel ali je to grafika? Zdi se, da smo vedno bližje spoznanju, da je Žerko akvarel samo pomožno sredstvo za zapisovanje vtisov iz narave, ki jih potem v svojem ateljeju podredi zahtevam grafike in odstranjevanju vsega odvečnega v motivu. Na podlagi takih realističnih izkušenj nato v grafiki poustvarja vse bistveno in ohranja le tisto, kar je bilo mogoče po procesu abstrahiranja izluščiti iz danega motiva. Pri grafikah Staneta Žerka opazimo, da nikoli dokončno ne opušta predmetne, v naravi najdene inspiracije. Vso raznolikost imaginacije lahko ilustriramo na primeru preoblikovanja motiva s kozolcem, ki vsebuje tako obliko tistega pravega kozolca v pokrajini, a je toliko preoblikovan v grafičnem smislu, da navsezadnje ostane le oblika kot tipski ekvivalent objekta. Predmet je prevrednoten v likovno govorico. Je še kozolec, za nas, ki poznamo ta arhitekturni objekt, in je hkrati čista likovna forma, ki je že obravnavana z napol abstraktnim hotenjem. Še nekaj podobnih grafik je Žerko izpeljal v tej nekakšni »polabstraktni« maniri, v kateri se elementi asociacije na pejsaž skoraj povsem razgube. Res je, da je slikar svoj motiv pripeljal do tistega roba, ko lahko govorimo, da mu je snov,

prevzeta iz narave, zgolj izgovor za racionalno-konstruktivistično tendenco oziroma vsaj za razmišljanje ob njej.

Obstaja pa še druga tendenca, ki je usmerjena bolj h konkretnemu motivu in je podrejena akvarelni tehniki. Primerni za obravnavo so akvareli, ki so nastali leta 1985 v mali otoški državi Sao Tome e Principe ob ravniku v Atlantskem oceanu. Pri akvarelu je slikarju vedno odločujoče motivno izhodišče, ki je seveda krajina, značilna za letni čas in kraj, kjer in ko je akvarel nastajal. Značilna samo v glavnih potezah, izredno čisti in jasni kompozicijski zasnovi, z odstranjevanjem vsega odvečnega, kar bi lahko motilo jasno likovno zasnovo. Zanimivo je, da je v akvarelih še vedno ohranil svoj odnos do razmerij črnih linij na svetlem polju, kar je še vedno dedščina iz kroga črno-belega lesoreza (tudi linoreza). Med široko potegnjene barvne ploskve vtke kot nekakšno risbo ostre, črne, risarsko zamišljene črte, s katerimi ustvari tudi določeno dramatično napetost v celotni sliki. Seveda se akvareli, ki so nastali neposredno v naravi in pred motivom, razlikujejo od tistih, ki jih je slikar delal doma v ateljeju. Prvi so le bežen, mehkobnejši zapis trenutnega občutka ob srečanju z motivom, drugi so trdnije zgrajeni, premišljeno izbran rez še poudarja ostro zarisano in izbrusenost celote. Tako pri grafikah kakor tudi pri akvarelih slikarja še vedno prevzema globoka in trajna zveza med realnim gledanjem in skoraj abstraktnim hotenjem in ti dve tendenci, ko je ena usmerjena h konkretnemu motivu in druga obrnjena skoraj k abstrakciji, pripeljeta slikarja do enakih rezultatov. Težko bi se odločili, kateri bi dali prednost, kajti obe nas privlačita, enkrat zaradi izbrusene likovne govorice in drugič zaradi stvaritev, ki so močnejše vezane na motiv in objekt. Prav mikavna je ta dvojnost v Žerkovem opusu, ko se slikar še vedno giblje med dvema polarnima skrajnostima, med realno danostjo motiva in skoraj abstraktnim prevrednotenjem le-tega in ko s preprosto slikarsko potezo ustvarja zanimiv in dramatičen element v grafikah in slikah. Te so realen opis motiva (krajina in predmeta) in so od njega toliko oddaljeni, kolikor jim je slikar znal vdihniti svoj pečat gledanja s pomočjo svojega slikarskega znanja.

Andrej Pavlovec

KONCERT «SWINGING HIBISCUS FROM LOST PARADISE»

Zveza kulturnih organizacij Jesenice vas vabi v petek, 4. septembra, ob 19.30 v dvorano gledališča Tone Čufar na

KONCERT «SWINGING HIBISCUS FROM LOST PARADISE»

Igrajo: Domen Jeraša — trombon, eufonin, Mitja Jeraša — tenor, sopran saksofon, Borut Preželj — bobni, Bojan Slevce — tolkala in Boštjan Soklič — bas.

Prodaja vstopnic eno uro pred koncertom v gledališki blagajni.

France Voga

25

SPOMINI NA DOVJE

Ko je oficir izvedel, kar je hotel, je vstal in rekel:

»Peterman, tisti oficir, ki ste ga rešili, sem jaz!« Vrnil je Janezu dolg in ga izpustil iz begunjskega zapora.

Štirindvajset življenj je ugasnilo v strelskih jarkih, petindvajset zato, ker se je uprlo nesmiselnosti vojne.

»Kar sem rekel, sem rekel!« so danes že legendarne besede, znane mnogim Slovencem. Izrekel jih je Ivan Brence — Pehtut, dovški kmet in gostilničar, konec avgusta leta 1915 na vojaškem sodišču v Ljubljani in bil zaradi tega ustreljen.

Znana in v časopisih že večkrat zapisana je verzija dogodka, kakor se ga je spominjala Pehtutova nečakinja. Zato bom tokrat opisal dogodek po pripovedovanju Čebulovega Jože.

Tistega vročega avgustovskega dne je Pehtut z volmi oral na njivi, ko je do njega prišel Mlakarjev Fronc, občinski sluga, s pozivom, da vole odda za potrebe vojske. Pehtuta je obšla sveta jeza in v besu je zabrusil slugi, naj cesar kar svoje vole zredi, če jih za vojsko potrebuje in menda še to, da sta on (sluga občinski) in cesar dva osla.

Dovški fantje v času I. svetovne vojne na dvorišču Pehtutove gostilne

Sluga je z odgovorom takoj stekel h Klančniku, ki je bil tedaj dovško-mojstranski župan. Na nesrečo pa je bil prav tedaj pri županu tudi avstro-ogrski žandar, ki se je pisal Judež. Ko je ta slišal Pehtutov odgovor, je takoj planil, da bi ga šel aretirat. Župan, ki je videl, da so se stvari slabo zasukale, je poizkušal rešiti, kar bi se rešiti dalo, a je odnehal, ko je hotel žandar aretirati še njega.

Ko je bil Pehtut v Ljubljani zaprt, so ga vsi nagovarjali, naj svoje besede zataji, saj je bil sluga še mladoleten in bi se verjelo njemu. A Pehtut si je rašji izbral smrt, kot bi preklical svoje besede.

Po vojni so Pehtutove hčerke dosegle revizijo procesa, na katerem je bil oproščen krivde. Posmrtni ostanki so bili izkopani, prepeljani na Dovje in slavnostno pokopani. Žal se grob ponosnega Pehtuta na dovškem pokopališču ni ohranil.

Izgradnja vodovoda

Največja pridobitev na Dovjem v tem času je bil vodovod. Pobudniki zanj so bili: župnik Jakob Aljaž, Tomažin — predsednik Agrarne zajednice, Klančnik — župan in Matič — občinski svetovalec.

Sredstva za gradnjo vodovoda so se zagotovila tako, da je Agrarna zajednica, ki je upravljala s srenjskimi gozdovi, posekala les v Vratih, Žaklju in na Rožci. Seveda so bila zbrana sredstva last obeh vasi in dogovorili so se, ker so bili Dovžani v občinski upravi močnejši, da zgradijo najprej vodovod na Dovjem in potem v Mojstrani. Ko so priprave na gradnjo stekle in so začeli prihajati prvi računi, se je hitro videlo, da denarja za oba vodovoda ne bo dovolj. Zato so Mojstrančani zahtevali svoj del denarja in ga tudi dobili. S tem denarjem so priredili ples, ki se ga, vsaj na Dovjem, ljudje še danes spominjajo.

Dovžani so z denarjem, ki je ostal, kupili cevi in naredili izkop. Vsa dela pri gradnji so se plačala. Izkop enega metra kanala 1,2 m globoko so plačali po dva kovača (20 dinarjev). Dela pri izgradnji vodovoda je vodil Čenk.

Manjkajoča sredstva so zagotovili tako, da so izmerili površino vseh streh pri posamezni hiši in od skupne kvadrature strehe določili prispevek hiše za vodovod. Pri Zrnu so npr. plačali 1.200 din, kar je bilo v tistih časih vrednost dobre krave. Da bi zmanjšali prispevek, so zato marsikje kakšno streho skrajšali ali celo odkrili manjše objekte (pašbe). Nekaj hiš pa k vodovodu tudi ni pristopilo (pri Grabnarju).

Na podlagi 3. člena sklepa o podeljevanju Čufarjevih plaket in diplom odbor za družbenoekonomske in samoupravne odnose pri Kulturni skupnosti Jesenice

RAZPISUJE ČUFARJEVE PLAKETE IN DIPLOME ZA LETO 1987.

Čufarjeve plakete se podeljuje organizacijam in posameznikom za:

- posebne dosežke pri ustvarjalnem delu na področju kulturnih dejavnosti,
- kvalitetne kulturne dosežke v občinskem in širšem prostoru,
- dosežke strokovnega in znanstvenega dela,
- za več kot 25-letno organizacijsko in animatorsko delo na področju kulture.

Čufarjeve diplome se podeljujejo organizacijam in posameznikom za:

- aktivnost in uspehe na področju kulturnih dejavnosti,
- uspehe, ki pospešujejo kulturno dejavnost na področju propagande in publicitete,
- dolgoletno uspešno organizacijsko in animatorsko delo na področju kulture.

Predloge za podelitev lahko dajo občani, kulturne in druge organizacije ter društva.

Pisne predloge z obrazložitvijo je treba predložiti strokovni službi Kulturne skupnosti Jesenice, Titova 65, do 30. septembra 1987.

Jubilejni koncert bratov Avsenik

Ob letošnjem srečanju turističnih delavcev Gorenjske in počastitvi 30-letnice obstoja in uspešnega delovanja Gorenjske turistične zveze bo 5. septembra ob 18. uri v športni dvorani na Bledu

KONCERT BRATOV AVSENIK.

Jubilejnega koncerta se bodo udeležili udeleženci srečanja, za vse ostale ljubitelje tega ansambla pa so vstopnice po 3.000 din od danes, 27. avgusta, naprej v predprodaji na sedežih turističnih društev na Gorenjskem.

Občinska turistična zveza Jesenice

Pihalni trio »ARTI« v Markovi cerkvi v Vrbi

V petek, 28. avgusta, ob 20. uri se nam bo v Markovi cerkvi v Vrbi v okviru poletnih glasbenih srečanj predstavil pihalni trio ARTI. Pihalni trio ARTI sestavljajo: Cveto Kobal — flauta, Zvone Richter — klarinet in Peter Stadler — fagot.

Glasbeniki so se zbrali pred tremi leti zaradi skupne želje po komornem muziciranju. Veliko so že nastopali in snemali. Prej so nastopali v kvintetu, s katerim so bili na srečanju glasbenih akademij Evrope v Rovinju leta 1979. Predstavili so se tudi že v Italiji.

Utrinek iz časopisnih kritik: »Igra Cveta Kobala, Zvoneta Richterja in Petra Stadlerja se je ujela v zavzeti ansambelski igri, ki je prepravevala tako s svojo oblikovalno trdnostjo in tehtnostjo kot s podjetnim dinamičnim muzikalnim temperamentom.«

V petek, 28. avgusta, se nam bodo predstavili z naslednjim programom:

1. W. A. MOZART: TRIO — DIVERTIMENTO št. 2 KV - Anh. 229
2. L. M. ŠKERJANC: TRIO
3. DARIUS MILHAUD: SUITE (d'après CORRETTE)
4. L. von BEETHOVEN: TRIO op. 87
5. RUDOLF MAROS: SERENATA

Leta 1924 je bil vodovod že delno operativen. Voda je že bila na vseh hidrantih. Ta delovni uspeh so proslavili tako, da so priredili veliko gasilsko vajo. Dovžani so cevi priključili na hidrante, Mojstrančani so uporabili ročne črpalke. Gasilski posnetek udeležencev še danes visi v marsikateri hiši na Dovjem.

Slovesna otvoritev (žegnanje) dovškega vodovoda

Svečana otvoritev (žegnanje) vodovoda je bila 1926. leta. Tega se še dobro spominja Govočeva Mila, ki je prav tisto leto pasla dovške koze in je vso ceremonijo opazovala z Bajerja.

Seveda so Dovžani, ko jim je voda pritekla po ceveh, Mojstrančane dražili, kako je z njihovim vodovodom. Pa se Mojstrančani niso dali, saj so imeli Rojo, ki je tekla skozi vas, gnala žage in mlin in bila sploh v veliko dobrobit in lepoto kraju. Zato so lahko z mirnim srcem Dovžane potolažili:

»Imamo toliko vode, da nam mimo teče!«

Kdo se bo vprašal, zakaj sploh pišem o tem. A je tudi to rivalstvo med obema vasema del tradicije, ki je verjetno nastalo že takrat, ko se je prvi Dovžan naselil na južni breg Save in rekel: »To je pa moja strana!«

Od takrat naprej so, tako Dovžani kot Mojstrančani, to tradicijo zvesto in vestno negovali. Še naša generacija se je po šoli rada udarila med seboj, tako za prestiž.

Šolski upravitelj Fuchs nas je večkrat hotel zbotati, a se ne eni ne drugi nismo dali. To, da se udariš za vaše barve, to se nam je vsem zdela sveta dolžnost.

A kaj, ko tej današnji mladini ni ničesar več sveto.

Pulj po Pulju 87

ZALUJBLJENI

Film je bil prikazan le v informativni sekciji, saj ga je podpisala tuja režiserka (prvakinja feminističnega kina, kot jo je označila Mladost). »Srbohrvaščina« Barbare Sukowe je iz filma nenamerno naredila komedijo.

STRATEGIJA SRAKE

Upokojeni zastavnik, poštenjak, idealist, naš človek od pete do glave, ujet v pasti sedanosti, ki v njem razpre brezno razočaranih spoznanj, kar ga v naslednjem dogodku pripravi do samomora... Koscenarist tega bosansko-hercegovega filma je Emir Kusturica in ga tudi zato lahko vzporejamo z njegovimi filmi.

V IMENU LJUDSTVA

Z namigovanjem na Rankovičeve čase skuša govoriti Nikoličev film (Nezaslišani čudež, Lepota pregrehe) o politični manipulaciji z ljudmi. V filmu igra njegova stalna igralka Savina Geršak. Poznavalci pravijo, da še naprej dobro izgleda, kak kilogram več pa ji ne bi škodil...

ŽIVLJENJE DELAVCA

Večkratni povojni udarnik, delavec tik pred upokojitvijo, na starost trpko spozna, da je ostal praznik rok, z bolno ženo, ki mu jo bolezen in stiska pobereta, z nezaposlenim sinom, z zaslužkom, ki mu celo preživeti ne zagotavlja več. Pošten delaven človek doživi le še, da ga po izključitvi iz partije povabijo na zaključno slovesnost in mu podarijo plaketo. Izgorel je za vse, kar mine, za vse, kar je povzročilo žalje na njegovih rokah...

OKTOBERFEST

Glavni junak filma je mlad, nezaposlen marginalc, skupaj s tovariši zapleten v trgovanje z mamili. Socialna drama o beograjski mladini, ki se giblje med birojem za zaposlovanje in prestopništvom...

NA POTI ZA KATANGO

Film je prav tako socialna drama, postavljena v rudarski ambient. Mlad rudar, sin junaka socialističnega dela in nekdanjega udarnika, obremenjen z mukami, ki jih je v družini preživel kot otrok, najde izhod v fiktivnem svetu diamantov v daljnji Katangi. Kot tudi junaki drugih filmov (Strategija srake, Življenje delavca, HI - FI), ki izgubijo vero v vrednoto, za katero so živeli (socializem, partija, delo, domovina), ostaja ujetnik teh vrednot. Namesto da bi »kaznovali« te vrednote, mazohistično kaznujejo sami sebe.

Zahvale

Ob prerani izgubi naše drage mame

MARIJE SAJOVIC

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti. Zahvaljujemo se sosedom in prijateljem za podarjeno cvetje, iskrena hvala župniku za obred in godbi za zaigrane žalostinke. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in starega očeta

IVANA ŠORNA

se iskreno zahvaljujemo osebu Zdravstvenega doma in Bolnice Jesenice za trud, da bi pokojnega ohranili pri življenju. Najlepša hvala tudi vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih. Vsi njegovi

Žalujoci: sinovi Ludvik z družino, Franci in Janez, Jožica z družino in ostalo sorodstvo

Ob boleči in prerani izgubi dragega moža, očeta, starega očeta in tasta

ALOJZA HOČEVARJA

se iskreno zahvaljujemo dr. Dežmanovi za hitro in nesebično pomoč na domu. Iskrena hvala tudi zdravnikom dr. Mencingerju, dr. Čebokliju in dr. Ažmanu ter zdravstvenemu osebju na internem oddelku jeseniške bolnice za vso skrb, trud in požrtvovalnost pri zdravljenju, da bi ga ohranili pri življenju.

Lepa hvala tudi Gasarju in Tušarju za lepe poslovilne besede. Sodelavcem obrata Profilarna, HVB, Tobak Jesenice, RC KRES Koroška bel in TVD Partizan hvala za izrečena sožalja, darovano cvetje in denarno pomoč. Iskrena hvala tudi sosedom Muhič, Todorovič, Hočvar in Urukalo ter vsem tistim, ki so nam v teh težkih trenutkih stali ob strani ali kakorkoli pomagali ter ga spremili v tako velikem številu na njegovi zadnji poti.

Hvala tudi pevcem za zapete žalostinke in župniku za obred. Vsem in vsakemu še enkrat iskrena hvala.

Žalujoci: žena Stanka, sinova Marko in Drago z družinami.

Dežurni trgovini

V soboto, 29. avgusta, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini:
SPECERIJA Bled, Titova 22 in
ROŽCA, samopostrežna trgovina Javornik, Otmarja Novaka 3.

Dežurna lekarna

V mesecu avgustu je za občini Jesenice in Radovljica dežurna Lekarna v Radovljici.

Rešitev križanke iz prejšnje številke Železarja:
srk, imamat, Romun, Zakopane, Rudi Šeligo, otor, Pavle Zidar, Kean, noj, najdba, dračje, Neal, Annie, artikel, Irska, Pate, trenčkot, last, smet, roler, zibelka, Arne, Irene, Mlakarji, Inn, Akis, Aga, cic, Ada, Nana, Man, ate.

Obvestilo upokojenkam

Društvo upokojencev Jesenice obvešča upokojenke, da se rekreacijska telovadba prične v četrtek, 3. septembra, ob 16. uri.

Interesentke naj ta dan pridejo v TVD Partizan Jesenice s trenirko in copatami. Angela Ferjan

Razstavni salon DOLIK Jesenice

V razstavnem salonu DOLIK Jesenice je od 22. avgusta do 2. septembra na ogled razstava slik akademskega slikarja Dušana Lipovca.

Salon je odprt vsak dan, razen sobot popoldan in nedelj, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Finžgarjeva hiša

Finžgarjeva rojstna hiša v Doslovčah je odprta vsak dan razen ponedeljka od 9. do 13. ure.

Oskrbnik iz Doslovč

Kaj bomo gledali v kinu

KINO ŽELEZAR

28. avgusta, amer. barv. akcij. komedija TOPOGLAVI DETEKTIVI ob 16. in 18. uri. Ob 20. uri PULA PO PULI 87: jug. barv. film LJUBEZNI BLANKE KOLAK.

29. avgusta, amer. barv. akcij. komedija TOPOGLAVI DETEKTIVI ob 16. in 18. uri. Ob 20. uri PULA PO PULI 87: jug. barv. film ZALJUBLJENI.

30. avgusta, amer. barv. akcij. komedija TOPOGLAVI DETEKTIVI ob 16. in 18. uri. Ob 20. uri PULA PO PULI 87: jug. barv. film STRATEGIJA SRAKE.

31. avgusta, amer. barv. akcij. film LISTA SMRTI ob 16. in 18. uri. Ob 20. uri PULA PO PULI 87: jug. barv. film KRALJEVA KONČNICA.

1. septembra, amer. barv. akcij. film LISTA SMRTI ob 16. in 18. uri. Ob 20. uri PULA PO PULI 87: jug. barv. film V IMENU LJUDSTVA.

2. septembra, amer. barv. akcij. glasb. film KRALJ DISKA ob 16. in 18. uri. Ob 20. uri PULA PO PULI 87: jug. barv. film ŽIVLJENJE DELAVCA.

3. septembra, amer. barv. akcij. glasb. film KRALJ DISKA ob 16. in 18. uri. Ob 20. uri PULA PO PULI 87: jug. barv. film OKTOBERFEST.

KINO DOVJE

30. avgusta, amer. barv. akcij. glasb. film UPORNIK IZ MOJE ŠOLE ob 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

28. avgusta, amer. barv. akcij. film VELIKA ZMEDA V KITAJSKI ČERTI ob 18. in 20. uri.

1. septembra, amer. barv. pust. film KALIDOR IN RDEČELASA BOJEVNICA (RDEČA SONJA) ob 18. in 20. uri.

KINO ŽELEZAR JESENICE

Pulj po Pulju 87

27. avgusta: ŽE VIDENO — režija: Goran Marković, igrajo: Mustafa Nadarević, Anica Dobra, Miroslav Mandić, VELIKA ZLATA ARENA, ZLATE ARENE — glavna ženska vloga, stranska moška vloga in maska.

28. avgusta: LJUBEZNI BLANKE KOLAK — režija: Boris Jurjašević, igrajo: Mira Furlan, Mustafa Nadarević, Radko Polić, Majda Potokar, ZLATA ARENA — za glasbo in kostumografijo.

29. avgusta: ZALJUBLJENI — režija: Jeanine Meerapfel, igrajo: Barbara Sukowa, Horst-Günther Marx, Informat. sekcija, posebna nagrada časnika Mladost za scenarij.

30. avgusta: STRATEGIJA SRAKE — režija: Zlatko Lavanić, igrajo: Predrag — Pepi Laković, Zvonko Lepetić, nagrada KOKAN RAKONJAC.

31. avgusta: KRALJEVA KONČNICA — režija: Živko Tomić, igrajo: Irfan Mensur, Ena Begović, Vladica Milosavljević, ZLATI VENEC Studia debitantu.

1. septembra: V IMENU LJUDSTVA — režija: Živko Nikolić, igrajo: Miodrag Krivokapić, Savina Geršak, Petar Božović, ZLATA VRATA PULE — nagrada publike.

2. septembra: ŽIVLJENJE DELAVCA — režija: Miroslav Mandić, igrajo: Istref Begoli, Mira Banjac, Anica Dobra, ZLATA ARENA — scenografija in ton.

3. septembra: OKTOBERFEST — režija: Dragan Kresoja, igrajo: Svetislav Gončić, Zoran Cvijanović, Bata Živojinović, ZLATA ARENA — ženska stranska vloga.

4. septembra: NA POTI ZA KATANGO — režija: Živojin Pavlović, igrajo: Svetozar Cvetković, Mirjana Karanović, Radoš Bajić, ZLATA ARENA — kamera, MILTON MANAKI — nagrada kritike, ZLATI GLADIATOR — kritika.

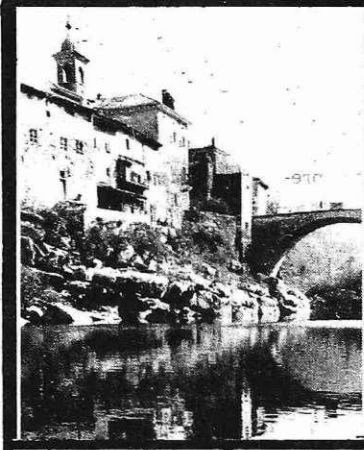
Predstave bodo vsak dan ob 20. uri.

Obvestilo

Glasbena šola Jesenice obvešča, da bo razdelitev urnika za stare in novospregate učence v torek, 1. septembra, dopoldne ob 9.30 in popoldne ob 15. uri.

Razdelitev urnika na dislociranem oddelku v Kranjski gori bo v petek, 4. septembra, ob 11. uri, na oddelku v Mojstrani pa v četrtek, 3. septembra, ob 16. uri.

V zborček cicibanov (mala glasbena šola) bomo vpisovali predšolske otroke v starosti od 5 do 7 let od 7. do 11. septembra, dopoldne od 10. do 12. ure, v torek, 8. septembra, pa tudi popoldne od 15. do 17. ure. Ravnateljstvo

Žalujoci: sinovi Ludvik z družino, Franci in Janez, Jožica z družino in ostalo sorodstvo

NAMISLJENI BOLNIK

EDINA JORDAN LUKA	GORSKO SLEME
NAJBOLJA VRSTA SADRŽAVCA	
SLOVENSKO GOROVJE	
MEJNA REKA	
SLOV. IN HRV.	

TRATA RUSA

GLASBENA ZVRST

ANGLEŠKO NOGOMET MOŠTVO

PREDMES TOE BEOGRAM

EVERDA V ŠKORPIJONU

Rarebus

4

AVTOR: JOŽE PETELIN

400

RAJON

REKA SKOZI MARIBOR

PESNIK AŠKERC

Nogomet

Priprave NK Jesenice za sezono 87/88

Nogometaši Jesenic, ki bodo naslednjo sezono nastopali v OČL — zahod, so odigrali nekaj prijateljskih in pokalnih tekem, da bi bilo nekoliko spremenjeno moštvo čim bolj uigrano. Klub sta zapustila Pihler in Ibrahimović, s treningi pa so pričeli Razboršek, Zubanovič in Dučanovič, tako da moštvo ne bo nič slabše kot v prejšnji sezoni.

V prijateljskih tekmah je moštvo nastopalo nekompletno, saj je večina igralcev bila na dopustih. Tekme so pokazale, da moštvo fizično ni najboljše pripravljeno (predvsem to velja za igralce, ki niso nastopili v kvalifikacijah) in da se nekateri igralci niso prilagodili drugačni igri nasprotnika. Predvsem se to pozna v obrambi, saj v gorenjski ligi ni bilo potrebe po trdi igri in tesnem pokrivanju nasprotnika, kar pa se sedaj maščuje. Upamo, da bodo igralci dojeli, da brez trde igre v obrambi ne bo dobrih rezultatov. Upanje v boljše rezultate utrjuje zadnji tekmi, ki jih je moštvo odigralo skoraj kompletno in prikazalo dobro igro.

Pokal NZS

JESENICE : NAKLO
0 : 0

V prvi tekmi za pokal NZS sta se srečala oba gorenjska predstavnika v OČL. Tekma se je končala brez zadetkov, čeprav sta obe ekipi imele nekaj lepih priložnosti. V prvem polčasu so bili boljši gostje, v drugem pa Jeseničani, tako da je rezultat realen.

DOMŽALE : JESENICE
5 : 0 (3:0)

V Domžalah je moštvo Jesenice nastopilo brez sedmih standardnih igralcev, tako da je na pot odšlo le 11 igralcev. Da je bila smola še večja, se je v 20. minuti resneje poškodoval vratar Tokić. Z desetimi igralci se Jeseničani niso mogli resneje upirati razigranim domačinom.

Prijateljske tekme

JESENICE : TPK (Zagreb)
2 : 3 (2:1)

Prijateljsko tekmo z moštvom TPK, članom hrvaške lige — sever je moštvo Jesenic odigralo dobro in pokazalo, da se forma pred prvenstvom dviga. To že tradicionalno srečanje (tretje zapovrstjo) je pokvaril sodnik. V sodniški organizaciji bi morali misliti, koga delegirajo za takšna srečanja.

Strelca za Jesenice: Čatak, Lamberger.

JESENICE : BILJE
5 : 0 (2:0)

V tekmi z Biljami, članom primorske lige, so Jeseničani zaigrali kompletni (razen M. Omanoviča) in prikazali odlično igro. Gostje se niso mogli enakovredno kosati z razigranimi domačini, ki so kljub petim zadetkom napravili precej lepih priložnosti.

Nastopili so: Kapus, Radič (Zubanovič), Marič, Bakonič, Pivač, Sučur (Džombić), Čatak (Bešić M.), Lamberger, Bešić A., Omanovič N., Razboršek (Dučanovič).

Strelci: Čatak in Dučanovič po 2, Razboršek.

V nedeljo, 30. avgusta, se bo pričelo prvenstvo v slovenski nogometni ligi — zahod. V prvem kolu igrajo Jeseničani doma, in sicer ob 16.30 proti moštvo Svobode iz Ljubljane. Vse ljubitelje nogometa vabimo, da si tekmo ogledajo in s športnim navijanjem pomagajo jeseniškemu moštvo.

O.N.

3. pohod železarjev

Jesenški železarji smo se v soboto, 22. avgusta, zjutraj ob 5. uri odpeljali preko Kranja in Kamnika v Savinjsko dolino do Rogoville. Tam smo se srečali pohodniki vseh železarn in se skupaj povzpeli do Korošice. Polovica pohodnikov se je povzpela še na Ojstrico, ostali so odšli na prehod Škarje, od koder je lep pogled na

Logarsko dolino.

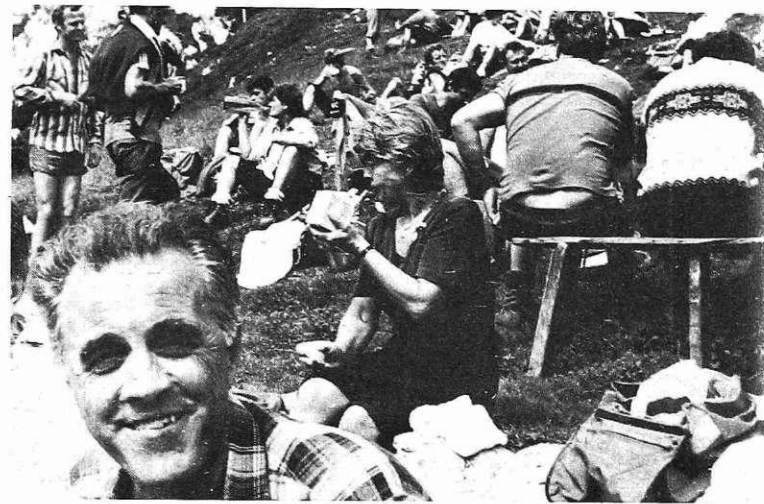
Vseh pohodnikov je bilo 340. Ob zakuski smo pozabili na utrujenost in se ob dobri glasbi veselo zavrteli.

Ob 19. uri smo se poslovili in si obljubili, da se spet srečamo 19. septembra na Vršiču.

Ivan Dolenc

Proti vrhu (foto: I. Dolenc)

Na Korošici (foto: I. Dolenc)

Najstarejši pohodniki (foto: I. Dolenc)

Tekmovanja na Kresu

Krajevna skupnost Javornik — Koroška Bela organizira ob krajevnem prazniku športna tekmovanja na rekreacijskem centru KRES. Pokrovitelj tekmovanja je ZTKO občine Jesenice.

Tekmovanja bodo v soboto, 5. septembra in nedeljo, 6. septembra ob 8.30. Tekmovanja bodo končana v nedeljo, 6. septembra, ob 19. uri s slovesno podelitvijo priznanj.

Tekmovalo se bo v naslednjih disciplinah:

Balinanje:

— pozivni medkrajevni turnir s sodelovanjem šestih ekip iz Slovenije in Italije.

Tenis:

— v soboto, 5. septembra, in v nedeljo, 6. septembra, bo turnir za prvaka KS Javornik — Koroška Bela. Pravico nastopa imajo samo krajsani KS Javornik — Koroška Bela.

— v nedeljo, 30. avgusta, bo ob 8. uri odprt turnir za pokal KRE-SA. Pravico nastopa imajo vsi državljani SFRJ.

Lokostrelstvo:

v nedeljo, 6. septembra, ob 9. uri:
— tekmovanje na 50 m z merilnimi napravami,
— tekmovanje na 50 m v instinktivnem stilu,
— tekmovanje na 30 m v instinktivnem stilu,
— popoldna ob 15. uri poizkusno streljanje za vse ljubitelje lokostrelstva.

Šah:

— v nedeljo, 6. septembra, ob 9. uri hitropotezni turnir, — moštveni turnir.

Mali nogomet:

— v nedeljo, 6. septembra, bo v Zavrnici pozivni turnir s sodelovanjem šestih ekip.

Prijavite se lahko eno uro pred pričetkom tekmovanja.

Tekmovalci tekmujejo na lastno odgovornost.

V primeru slabega vremena bo prireditelj tekmovanja prestavil.

Hokej na ledu

V soboto, 29. avgusta, se bosta ob 19. uri pomerili moštvi

Villas (Beljak):Jesenice

Vstopnina 1.000 din.
Vabljeni!

HK Jesenice

Obvestili HK Jesenice

Uprava hokejskega kluba Jesenice obvešča vse ljubitelje hokeja, da permanentne vstopnice za sezono 1987/88 lahko kupijo od 15. avgusta do 15. septembra v pisarni HK Jesenice ali preko organizacij sindikata.

Cena permanentne vstopnice bo, za okoli 50 tekem, samo 15.000 din,

Hokejski klub Jesenice objavlja vpis v hokejsko šolo za sezono 1987/88. Vpišejo se lahko fantje, rojeni leta 1979 in mlajši, ki že obvladajo osnove drsanja.

Kandidati naj se oglasijo v spremstvu enega od staršev vsako sredo ob 17. uri na hokejskem igrišču.

Hokejsko šolo bo vodil Jože Trebušak — Sipi.

Uprava HK Jesenice

Program prireditev ob 40 - letnici hokejskega kluba Jesenice

Petek, 4. septembra:

— ob 16. uri prva tekma turnirja: KAC DIE KÄRNTNER (Celovec) : MLADA BOLESLAV (ČSSR);
— ob 18. uri otvoritev jubilejne razstave v salonu Dolik;
— ob 18.45 slovesna otvoritev turnirja;
— ob 19. uri druga tekma turnirja: HK JESENICE : HK MEDVEŠČAK GORTAN.

Sobota, 5. septembra:

— ob 16. uri tretja tekma turnirja: MLADA BOLESLAV : MEDVEŠČAK GORTAN,
— ob 19. uri četrta tekma turnirja: HK JESENICE : KAC DIE KÄRNTNER.

Nedelja, 6. septembra:

— ob 16. uri peta tekma turnirja: HK MEDVEŠČAK GORTAN : KAC DIE KÄRNTNER,
— ob 19. uri šesta tekma turnirja: HK JESENICE : MLADA BOLESLAV,
— ob 21.30 zaključek turnirja in podelitev pokala.

Torek, 8. septembra:

— ob 17. uri slovesna seja skupščine Hokejskega kluba Jesenice v dvorani Skupščine občine Jesenice.

JESENICE : SLOVAN
37 : 40 (14:10)

Jesenice: Sefič 3, Bartelj 1, Stražišar 14, Hadimuratič 3, Ulčar 8, Smolej 6, Zrnič 2.

Poraz z ekipo Slovana je bil predvsem posledica izredno slabe igre v napadu. Dekletom se je poznalo, da so v dnevih pred tekmo naporno trenirale, poleg tega pa je manjkalo kar pet igralcev prve postave.

T

Košarka

Članice

SAVA COMMERCE : JESENICE
44 : 56 (17:35)

Jesenice: Deretič 13, Šmitran 4, Sefič, Bartelj 1, Lah 5, Stražišar 24, Hadimuratič, Ulčar 2, Smolej 2, Zrnič 5.

Na tekmi v okviru priprav na prvenstvo so članice Jesenic v Kranju presenetljivo premagale tretje uvrščeno ekipo 2. zvezne lige Savo.

Ceprav sta obe ekipi v prvi fazi pripravljalnega obdobja, je bila tekma dokaj kvalitetna. Boljša stran v igri obeh ekip je bila obramba, kar potrjuje tudi nizek rezultat. Jeseničanke so prijetno presenetile z novim konceptom igre v napadu, proti kateremu gostiteljice niso uspeli najti uspešne obrambe. Razlika bi bila lahko še dosti višja, saj je jeseniška peterka vodila že s 47:23, nakar so igralke predvsem zaradi menjav za uigravanje peterke nekoliko popustile in Kranjčanke so uspelo znižati razliko.

Kljub presenetljivi zmagi in čestitkam trenerja Save za prikazano igro pa trener Čebulj z igraricami ni bil najbolj zadovoljen. Poleg standardnih napak pri podajah igralke niso znale uspešno organizirati napada proti agresivni obrambi po celem igrišču. Zato bodo Jeseničanke morale v drugem delu priprav bistven del treningov nameniti prav odpravljanju teh pomanjkljivosti.

V torek, 1. septembra, igrajo članice pokalno tekmo z ekipo Save. Tekma bo ob 20. uri v telovadnici CSUI.

Proslava ob 100 - letnici Staničevega doma

Valentinu Staniču

Rojen v dolini Soče,
le v gore si želel je vroče
in kot velik optimist
postal je prvi slovenski alpinist.

Obhodil mnogo je gora,
najraje te doma.

Triglava lepota ga je prevzela,
da pesem iz njega je pela.
Zasukal je peresnik
in postal še pesnik.

Njemu, ljubitelju planin,
so za večer spomin
planinske kočice pozidali,
priimek so njegov ji dali.

Zdaj od tod že sto let
planince vabi v gorski svet,
je za vse ljudi enako blaga,
zato v srcih naj ljubezen zmagaja.

Rad bi se zahvalil organizatorjem proslave in vsem planincem, ki so se visoko v triglavskem pogorju udeležili te proslave.

Mirko Bertonec